

ZIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS JANUÁR • LESEN • STYCZEŃ • CÍSLO 1/1977 ROCNÍK 20 cena 1 zl

MNOHO ZDRAVIA,
POHODY, OSOBNYCH
A PRACOVNÝCH ÚSPECCHOV

V NOVOM ROKU 1977

ZELÁ
UV KSCAS
A REDAKCIA ZIVOT

K vám obraciam sa, všetci živí štát, rasa, jazyk nehrá rolu, pre ľudstva nové perspektívy vyhlásme taký sviatok spolu: deň bez výstrelu na Zemi. A keď ten sviatok ohlas vzbudí, už bude možné spôsob hľadať, ako na radosť všetkých ľudí aj ďalší sviatok usporiadajť: rok bez výstrelu na Zemi.

MICHAIL DUDIN
Preložila
H. Križanová-Brindzová

Zväčšuje sa zemegul'a?

Co je pravdy na domienke, že naša Zem sa pozvoľna zväčšuje? Čím je podopretá takáto hypotéza.

Pascual Jordan, fyzik z Hamburgu tvrdí, že je tomu tak. Vychádza zo skutočnosti, že 71 percent povrchu našej planéty pokrývajú momentálne vody oceánov — a že to nie je nijako náhodné. Podľa merania suchá zem v pomere k oceánom sa neustále zmenšuje, hoci kontinenty pritom zostávajú stále rovnako veľké. Táto skutočnosť môže mať jediné vysvetlenie — objem Zeme skutočne rastie. Toto tvrdenie sa sice ešte nepodarilo úplne dokázať, no mnohé skutočnosti to dosvedčujú. Napr. to, že jednotlivé kontinenty sa od seba neustále vzďaľujú, tak ako Európa od Ameriky ročne o štyri centimetre. Ak by išlo o jednoduché vzdialovanie, tak potom logicky by sa mala napr. vzdialenosť medzi Amerikou a Aziou o tie 4 centimetre zmenšiť... Avšak nie je tomu tak. Totiž z útrob Zeme cez rôzne krátery a pukliny v zemskej kôre vystupuje na povrch stále nová hmota — takže by mala vlastne „ubrať“ z plochy oceánov. No nedeje sa tak a z toho vyplýva, že zákonite narastá celkový objem našej planéty. Prehnane opatrná!

Nárast hmotnosti Zeme by mal zvýšiť svoj vplyv aj na Mesiac, či jeho dráhu. Toto sa zrejme v skutočnosti aj deje, no momentálne metódy merania a prístroje ešte nedostáčajú na dokázanie týchto vplyvov. Veď ide vlastne o veľmi nepatrné zmeny v príťažlivosti Zeme na Mesiac, ktoré majú hodnoty iba zlomky miliárdy. Fyzik Jordan však verí, že pokroky v kozmickom prieskume čoskoro umožnia zmerať aj tieto nepatrné hodnoty a jeho hypotéza sa dokáže.

Obyvateľstvo: každou 110. vteřinu přibývá v Polsku jeden obyvatel (odpočítáme-li úmrtí od narození). Obyvateľstvo Sovětského svazu se za týchž 110 vteřin zvětšuje o 10 osob, Spojených států o 9 a Číny o 35 obyvatel.

Když ještě podle staletých obyčejů Skandinávci slavili svatbu 30 dní a noci, hosté si po celou dobu podávali poháry s medem. Od týchto pocházi název „medový měsíc“.

Afričtí termiti patrí k najpravcovitejším hmyzom na svete. Staví své stavby na ploše 100 čtverečních metrů, vysoké 5 až 6 metrů a s stenami dlouhými až půl metru. Studny vyhloubené termity bývají hluboké i 30 metrů.

Máli se ti, kdož myslí, že mořské hlubiny jsou oblasti ticha. Vědci, zkoumající moře a oceány, tvrdí, že chrobot lezoucích krabů, mručení velryb, hvízdání delfínů, pištění chobotnic a další zvuky vydávané obyvateli hlubin působí takový hluk, jaký panuje v nádražní hale ve špičkových hodinách.

Ja som ju nezabil!

Ja som ju nezabil! Priznávam, že som mal na to pekelnú chuť a keby som ju bol dostal do svojich rúk... Pravdu povedane, hoci sme bývali pod jednou strechu, dokonca v jednej izbe, bola pre mňa nechytateľná. Vždy zbadala, keď som sa ju chystal skantrif. Bola veru opatrná. Prehnane opatrná!

Pamäťám sa, že keď som raz už nemohol strpieť jej prítomnosť, prišlo mi na um, ako sme svojho času v internáte kúpili víno a nasili náukali dievčatá podľa hesla: „pite dievčatá, budete ochotnejšie“. Aj ja som kúpil fľašu, nejednú, aby diablicu opíť, a potom...

Lenže dopadlo to tak, že ja som sa zobudil s pekelnou bolesťou hlavy a ona si žila ďalej. Nevypila ani kvapôčku, bosorka. Čudujete sa, prečo som bol proti nej tak zaujatý? Asi ste počuli, ako istý chlapík zabija manželku, lebo mu stále šomrala za uchom, že vraj to nie, to zase inak a tak ďalej. Strielala do hlavy a konečne má ticho. Svätý pokoj, že až v ušiach zvoní. So mnou bolo tak isto. Od rána do noci keď nebzučal telefón, tak ona.

Teraz mi ostal iba telefón, lenže s ním si už poradím. Sedím vo foteli, bafkám si cigaru, pozérám ako ona hynie, kocham sa v tomto tíchu, čo až v ušiach zvoní. Cítim, že sa mi vraca sily, viera v človeka, v život, vo zvieratá, v prírodu. A chce sa mi smiať, keď si pomyslím, že sa dala takto nachytať. Ona, taká opatrná.

Nie, neutrávil som ju. Jedla to iste čo ja. Skrz tú svoju sprepadenú opatrosť jedla dokonca vždy až po mne. Nikusia skôr nepustila do žradla. A predsa dala sa lapiť.

Priznávam, že keby nie On, dodnes by som si s ňou neporadil. Lenže On to všetko pripravil veľmi šikovne. Musím dodať, že jeho pasca nebola vôbec taká zložitá, ako by sa to zdalo na prvý pohľad.

Práve dnes, keď už všetky prípravy boli završené, prikŕnil sa v kúte a čakal. Nemusel dlho čakať. Potom som už iba videl, ako ju chytí, stisol...

Nie, neľutujem ju. Konečne sa zbavím tejto ošklivej muchy.

„HITCHCOCK“ (BANASIK)

Na vedeckém kongresu v Hamburku shromáždení vedeči rozhodli s konečnou platnosťí, kolik noh má stonožka. Ukázalo sa, že název neodpovídá skutečnosti, protože stonožka má noh 260.

320

J. VILINSKÁ

Po rokoch

A po pätnástich rokoch sme opäť v tej istej kaviarničke. Iné obrusy sú na stolikoch a iný klavirista hrávalčík o modrom Dunaji. No ak to neberieme do úvahy, všetko je tu také isté ako vtedy... Pamäťám sa, zašli sme si sem na kávu. Sadli sme si oproti sebe, chytíl ma za ruku a povedal,

— Život je prekrásny. Sabinka.
— Prekrásny, Vacius.

— Usadíme sa v tichom, malom domčeku...

— ... kde na obyčajnom dubovom stole budú stáť kvety v hlinenej váze...

— Prečo v hlinenej, Sabinka?
— Hlina, to je ľudový materiál, Vacius.

— Ale prináša nešťastie.
— Ach, aký si poverčívý!
— A ty aká tvrdohlavá!

A tak slovo dalo slovo a rozišli sme sa nazlostení, aby sme sa už nikdy neuvideli.

— A teraz, po pätnástich rokoch, sme zasa v tejto kaviarničke. Iba môj Vacius tu nie je. Moment, moment, kto to tam šušti večerníkom?

— Vacius, si to ty?

— Ja, Sabinka, Chodím sem každý večer už pätnásť rokov. Vedel som, že ráno alebo večer prídeš, všetko si pokojne vysvetlíme a pochopíme, že to bolo len tragicke nedorozumenie.

— Vysvetlíme si to, Vacius.
— A usadíme sa v malom, tichom domčeku...

— ... kde na prostom dubovom stole budú stáť kvety v hlinenej váze...

— Prečo v hlinenej, Sabinka?
Hlina prináša nešťastie.

— Ach, aký si poverčívý!

— A ty aká tvrdohlavá!

... Vy si iste, milí čitateelia, myslíte, že sme sa opäť, ako vtedy, pochádali? Ó, nie! Nezabúdajte, že odvtedy minulo pätnásť rokov. A pätnásť rokov v živote ženy...

— Dobre, hoci v sklenenej! Ide me domov, Vacius.

Postele vyrobené v jednej milánskej továrni na nábytok byly tak nepohodlné, že je nikdo nekupoval. Podnik uverejnili následujúci reklamný ohlášenie: „Počítať li hosta do našej posteľ — model OSP — nevydrží na návštive dôležitého hosta.“ Reklama zapúštila; posteľe jdou jak voda...

Známý chirurg z Turínu žaloval majitele domu, v nemež má svou ordinaci, že zlomyslné poškozuje jeho zájmy. Domáci totiž pronajal miestnosť pod jeho ordináciu pohrebnému ústavu. Soud po pečlivom projednávaní včeli nezjistil, že by šlo o zlomyslné poškozovanie zájmov žalobce, ale doporučil, aby vývesní štit pochrebného ústavu bol umiestnený kousek ďalej od tabuľky lekára.

Generálny tajomník ÚV KSSZ L. Brežnev po výmene straických legitimácií v roku 1973 podpisuje legitimáciu č. 1 vypísanú, podľa tradície, na meno Vladimíra Lenina.

70 ROKOV L. I. BREŽNEVA

19. decembra 1976 r. oslavoval 70. výročie svojich narodenín Leonida Iljiča Brežneva, generálneho tajomníka ÚV KSSZ, významný činiteľ Komunistickej strany Sovietskeho zväzu a medzinárodného komunistického hnutia, veľký štátik, neúnavný bojovník za mier, skutočný a srdcenný priateľ Poľska.

70. výročie narodenín Leonida Brežneva malo širokú ozvu na celom svete. Generálny tajomník ÚV KSSZ obdržal blahoprajné telegramy od šéfov štátov a vlád, od politických a spoločenských organizácií, od státnicov pracujúcich zo všetkých svetadielov. Svetová tlač, rozhlas a televízia v príležitostných článkoch, komentároch a reláciach zdôraznili úlohu Leonida Brežneva ako bojovníka za mier, jeho obrovskú medzinárodnú autoritu a veľký osobný príspievok do dieja upevňovania uvoľnenia.

V predvečer jubilea prvý tajomník ÚV Poľskej zjednotenej robotníckej strany Edward Gierek, ktorý bol na priateľskej návštive v Moskve, odovzdal na Kreml generálnemu tajomníkovi ÚV KSSZ Leonidovi Brežnevovi Veľký križ Radu obrodenia Poľska. Toto vyznamenanie bolo udelené L. Brežnevovi za aktívnu účasť v oslobodení Poľska od fašistických okupantov, za veľké zásluhy v rozvoji a upevňovaní priateľstva, bratstva a spolupráce medzi Sovietskym zväzom a Poľskom, za významný príspevok v upevňovaní mieru a socializmu.

Dakujúc za vysoké vyznamenanie L. Brežnev o.i. povedal: „Využívajúc príležitosť chcem, súdruh Gierek, z ceľého srdca zaželať komunistom a všetkým pracujúcim bratského Poľska, veľké úspechy v realizácii zodpovedných úloh vytyčených VII. zjazdom Poľskej zjednotenej robotníckej strany.

Ked preberám Rad obrodenia Poľska ako sovietsky komunista s hrdosou myslím na tú proletársku solidaritu, na tú podporu, ktorú naša strana vždy poskytovala boju svojich poľských triednych bratov. S Októbrovou revolúciou, s menom veľkého Lenina je spojené znovuzrodenie nezávislého poľského štátu. S víťazným bojom Sovietskej armády, s bratstvom v zbrani sovietskych vojakov a poľských vlastencov je spojené osloboedenie Poľska z fašistickej potopy. Nebudem tajíť radosť z toho, že som osobne mohol prispiť mojim skromným prínosom k oslobodenecnému poslaniu našej armády, bojoval v jej radoch vo víťaznom roku 1945 na poľskom území. Aj v nasledujúcich rokoch ma veľa spájalo s Poľskom, s tvorivou prácou jeho komunistov, s významnými udalosťami, ako aj s radosťami a stároťami spojenými s budovaním socialismu na poľskej zemi.“

V deň 70. výročia narodenia generálneho tajomníka ÚV KSSZ Leonida Brežneva sa v Moskve konalo slávnostné odovzdanie Jubilantov najvyšších sovietskych vyznamenaní, ktoré mu boli udelené. Ústredný výbor KSSZ, Prezidium Najvyššieho sovietu ZSSR a sovietska vláda poslali L. Brežnevovi gratulačný list. Na Kreml sa pri príležitosti výročia konal banket za účasti vedúcich komunistických a robotníckych strán, popredných sovietskych stranických a štátnych činiteľov, ako aj predstaviteľov všetkých spoločenských skupín.

V nedeľu 19. decembra t.r. sa vo Veľkom kremelskom paláci konala slávnosť udelenia generálnemu tajomníkovi ÚV KSSZ Leonidovi Brežnevovi — najvyššieho vyznamenania ZSSR — Leninovho radu a druhej Zlatej hviezdy hrdinu Sovietskeho zväzu.

Leonid Brežnev patrí k najlepším priateľom našej krajiny, nášho národa, poľských komunistov. Vďaka jeho osobným iniciatívam a činnosti je priateľstvo medzi našimi krajinami tak pevné a nenarušiteľné ako nikdy doposiaľ.

OSLOBODENIE VARŠAVY

V JANUÁRI 1945, v priebehu veľkej osloboedenecnej ofenzívy sovietskych a poľských vojakov bola oslobodená Varšava. Pred ofenzívou sa front tiahol od Baltu cez dolný tok Nemanu, po Biebrzu a Narew, prečína Bug a tiahol sa pozdĺž Visly až po sandomierske predmostie, ďalej prebiehal na západ od Jasla, prečína Karpaty, Československo, Maďarsko a končil na mieste, kde juhoslovanská rieka Sava spája svoje vody s Dunajom. Na území Poľska, najmä oproti predmostiam pri Magnusze, Puławach a Sandomierzi, hitlerovci vybudovali mohutné obranné pásmá, ktoré mali zadržať pochod východného frontu. Bránilo ich 185 nemeckých divízií a 21 brigád. V dňoch 12.—15. januára sa pohla sovietska ofenzíva, ktorá rozbiela línie nemeckej obrany a v priebehu januára oslobođila skoro celé územie Poľska. Čestnú úlohu osloboedenia Varšavy zverili vojakom 1. armády

Poľského vojska, ktorá bojovala v rámci 1. bieloruského frontu.

16. januára poľskí vojaci zaútočili. Po prechode Visly v oblasti Jabłonny zo severu útočila 2. pešia divízia a od juhu v oblasti Warky a Góry Kalwarie hlavné sily 1. armády: 1., 3. a 4. pešie divízie podporované tankami a delostrelectvom. Zasa 6. PD prešla Vislu z Pragy a ako prvá vošla do vymretého mesta. 17. januára na svitani všetky poľské sily začali boj o mesto. Na nemecké pozicie padali počas bojov gúľky a bomby z lietadiel poľskej 4. miestnej leteckej divízie. 17. januára o 14.00 hodine veliteľ 1. armády PV pomocou vysieláčky poslal hlásenie poľskej vláde a veliteľovi 1. bieloruského frontu, že hlavné mesto Poľska — Varšava — je oslobodené! O dva dni neskôr, o 12. hodine víťazné jednotky obrodenej poľskej armády pochodovali na prvej vojenskej prehliadke vo Varšave.

VÝZVA CV FNJ

SPOLOČNÁ VEC

Najdôležitejšie úlohy spojené s ďalším prehľovaním ideovo-politickej, výchovnej, spoločenskej a pracovnej aktivity všetkymi zložkami Frontu národného jednoty boli dňa 22. decembra m.r. predmetom rokovania pléna CV FNJ. O týchto úlohotach, ktoré vyplývajú z uznesení V. pléna ÚV PZRS a z plánov spoločensko-hospodárskeho rozvoja Poľska na rok 1977 a v celej pătročnici schválených Sejmom, hovoril v referáte predsedu CV FNJ Henryk Jabłoński.

Charakterizujúc všeobecné hospodárske výsledky dosiahnuté v Poľsku v období, ktoré uplynulo od VI. zjazdu strany, Henryk Jabłoński o.i. konštaoval, že realizácia ctižiadostivého programu tejto pătročnice sa neuskutoční samozrejme. Musí byť podporená celonárodnou, skutočne solidárnou a efektívnu prácou. Na tomto pozadí je dnes mimoriadne pilnou a zodpovednou úlohou FNJ a všetkých jeho zložiek ofenzívny politický postoj, stvárvnanie vedomia a pochopenia terajšieho obdobia rozvoja Poľska v každom prostredí a v každej spoločenskej skupine.

Diskusie sa zúčastnilo 23 osôb: predstaviteľa

politických strán, robotníci a rolníci, vedeči a tvorcovia kultúry, reprezentanti mládežníckych a ženských organizácií, kultúrnych spoločností, členovia strany a nestraníci, súhlasne a jednoznačne vyjadrili plnú podporu uzneseniam V. pléna ÚV strany. Rečníci v mene svojich prostredí vyjadrovali plnú pripravenosť k aktívnej a tvorivej účasti vo všetkých akciách a iniciatívach, ktoré zaručia efektívnu realizáciu spoločenských a hospodárskych cieľov v najbližšich rokoch. Ide o to, zdôrazňovalo sa, aby sa návylek solidnej, poctivej, rytmickej a vysoko produktívnej práce stal všeobecný. Veľa pozornosti venovali rozvoju socialistickej kultúry a umenia, ktoré by sa malo obratiť, viac než kdekoľvek, k pracujúcemu človeku.

Počas plenárneho zasadania bolo schválené uznesenie, ktoré vyzýva všetkých pracujúcich vidieka a miest k uredomej a vlasteneckej účasti v realizácii spoločenských i hospodárskych plánov a k angažovanosti v tvorivej práci pre spoločné dobro. Hlavnou úlohou všetkých sihl FNJ, — hovorí sa o.i. v uznesení, — je ďalšie upevňovanie morálno-politickej jednoty spoločnosti — základu našich doterajších a budúcich úspechov, ako aj vedomá a kolektívna pôsobnosť v uskutočňovaní spoločného programu, jedine správnej cesty ďalšieho rozkvetu socialistického Poľska a blahobytu jeho obyvateľov.

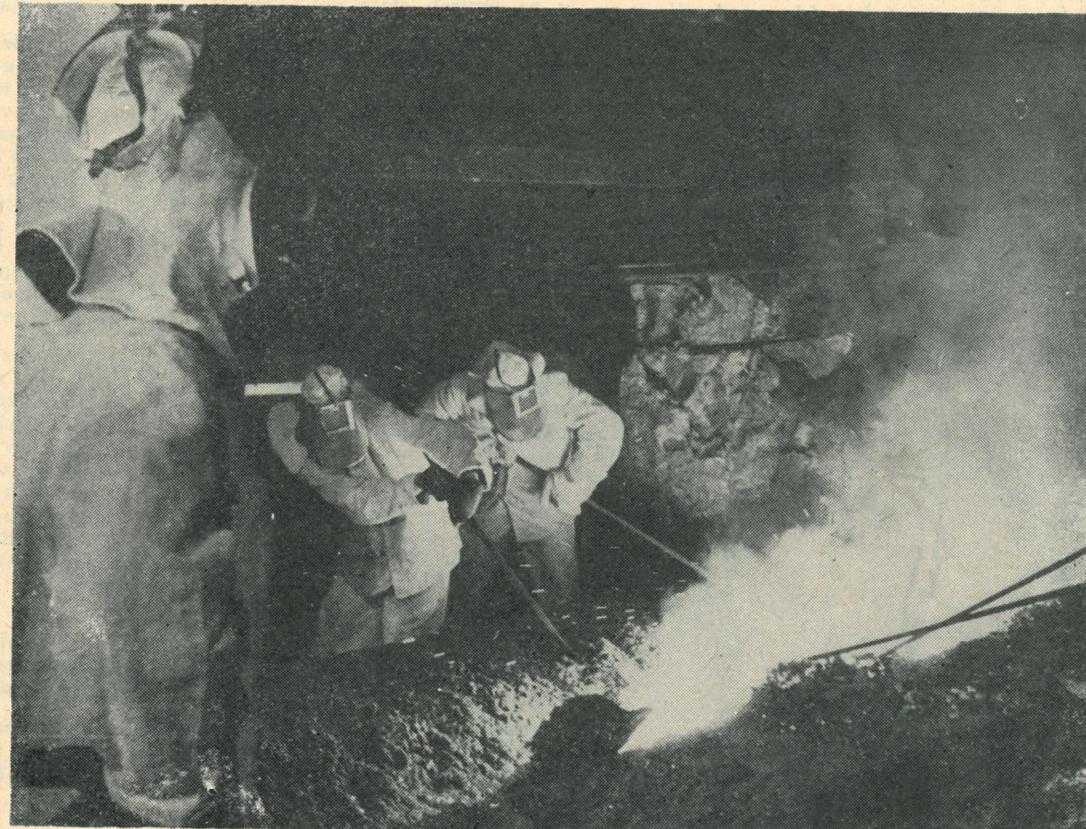
PREDSEDA VLÁDY PIOTR JAROSZEWICZ bol na pozvanie britskej vlády na oficiálnej návštive vo Veľkej Británii. Bola to prvá v povojnovom období návšteva poľského predsedu vlády v tejto krajine. Počas návštavy sa uskutočnil rad politických a hospodárskych rozhovorov na najvyššej úrovni, ako aj na úrovni ministrov zahraničného obchodu a šéfov exportných a priemyselných podnikov. Predsedovia vlád oboch krajín Piotr Jaroszewicz a James Callaghan pod-

písali 5-ročnú hospodársku zmluvu. Zároveň bol podpísaný aj rad dlhodobých obchodných a kooperačných zmlúv.

NA VIII. KONGRESU ODBOROVÝCH SVAZÚ prednesl projek s. Edward Gierek. M. řekl: „Z funkcie odborů vyplývá, že se musí stát školou socialistické demokracie pro milióny lidí. Ukládá to odborovým funkcionářům a celému aktiu nesnadmírné úkoly a povinnosti. Nutno dobré znát mínění a nálady, zavěsu přistupovat k problémům, jimiž žijí pracující a účinně je řešit.“ První tajemník ÚV PSDS oznamil další postupné zvýšení invalidních a starobních důchodů a nejnižších mezd. Nejvšeobecněji řečeno tyto návrhy předpokládají —

počínaje 1. kvätnom 1977 — zavádění ročních přírůstků tak, aby v roce 1980 zádný důchod nebyl nižší než 1800 zl měsíčně. Co se týče invalidních důchodů I. a II. skupiny, to v roce 1980 by nebyly nižší než 1750 zl měsíčně a minimum rodinných důchodů by obnášelo 1400 zl měsíčně. První zvýšení nejnižších mezd, které má být uskutečňováno od 1. května t.r., bude činit 200 zl. Tak tedy minimální mzda bude zvýšena na 1400 zl měsíčně.

KAŽDÝ DRUHÝ NÁČELNIK obce, zastávající dnes tu funkci, pracoval v ní v lednu 1973. V období od ledna do července r. 1976 320 náčelníků, kteří nestačili na tyto úkoly, přestalo řídit obce.

Historický odpich. 3. decembra 1976 o 4. hod. 20 min. sa vo veľkej peci č. 1 v Hute Katowice začal prvý odpich surového železa. Huta Katowice — najväčšia a najdôležitejšia poľská hospodárska investícia sedemdesiatych rokov — už pracuje. Ten-to moderný metalurgicky kombinát sme vybudovali za necelých päť rokov.

Foto CAF: Jakubowski

PODAKOVANIE

VSETKÝM INSTITÚCIAM, ORGANIZÁCIAM, CIETATELOM Z POĽSKA A ČESKOSLOVENSKA, VSETKÝM MILÝM KRAJANKÁM A KRAJANOM, KTORÍ NÁM POSLALI VIANOČNÉ A NOVOROCNÉ POZDRAVY, SRDEČNE ĎAKUJEME.

REDAKCIA

ZA VYŠŠIU EFEKTIVITU HOSPODÁREŇIA

Uverejňujeme výňatky referátu Politického byra ÚV PZRS „Za dôslednú realizáciu spoločensko-ekonomickej programu VII. zjazdu PZRS, za vyššiu efektivitu hospodáreňia“, ktorý predniesol súdr. Edward Gierek.

Spoločensko-ekonomická stratégia, ktoréj výrazom sú predpoklady päťročného plánu a plánu na budúci rok, bola vypracovaná pred šiestimi rokmi, na rozhraní rokov 1970—71, schválil ju VI. zjazd strany. Obsahuje jedinú správnu odpoveď tak na ťažké spoločenské problémy, pred ktorými sme vtedy stali, ako aj súhlasnú s potrebami národa víziu rozvoja našej krajiny. VII. zjazd prispôsobil túto stratégii terajším podmienkam a potrebám, ako aj odporúčal dôsledne v nej pokračovať. Je to teda línia našej strany, ktorú podporuje robotnícka trieda, pracujúci miest a vidieka, ktorú schválil národ vo všeobecných volbách, a ktorú v jej hlavných zásadách potvrdil život.

Zo všeobecnejšieho zorného uhlia treba na rozvojové problémy hľadiť z širšieho časového hľadiska ako ročne a päťročné plány. Vzhľadom na nepretržitosť spoločensko-ekonomickej politiky VI. a VII. zjazdu najvhodnejšou mierou je rozpätie celého terajšieho desaťročia. Máme teda za seba šesť rokov realizácie jednotnej stratégie spoločensko-ekonomickej rozvoja, o mesiac vstúpime do siedmeho roku. Je to mimoriadne tvorivé a plodné obdobie. V dejinach rozvoja ľudového Poľska zaberá miesto, ktoré sa vyznačuje dynamičnosťou hospodárskeho rastu, rozsahom technického a organizačného pokroku a predovšetkým rozmačkom spoločenskej politiky a kladných premien životných podmienok národa.

Všetky práce v oblasti rozvoja krajiny a modernizácie hospodárskeho potenciálu sme podriadiли riešeniu kľúčových spoločenských problémov a predovšetkým výzvy a bytového stavbevnictva.

Samozrejme uvedomujeme si, že napriek veľkému pokroku, ktorý vzbudzuje obdiv vo svete, dosiahnutá úroveň, ešte v mnohých oblastiach nezodpovedá plne spoločenským potrebám a očakávaniam. Sme však na správnej ceste a máme predpoklady dosiahnuť dobré výsledky.

Celkové realizácia spoločensko-ekonomickej stratégie prijatej na VI. a rozvinutej na VII. zjazde prináša kladné efekty. Pozdvihli sme našu krajinu, dosiahli sme známy rast životnej úrovne. Začali sme reformu systému národnej edukácie. Oveľa lepšia ako predtým je sociálna, zdravotnícka a kultúrna situácia. Sú to, napriek prejavujúcim sa ťažkostiam, zrejmé a nepodvratné fakty. Nemôžu im protiereť dokonca ani odporecť socializmu, ani nepriatelia našej krajiny.

Podstatný význam pre upevnenie socialistických spoločenských vzťahov a zvýšenie efektivity kolektívnej pôsobnosti majú organizačné a štrukturálne zmeny uskutočnené v posledných rokoch, najmä reforma administratívny, ako aj zmeny v systéme riadenia hospodárstva. Všetky majú za cieľ upevnenie samosprávy a dosiahnutie väčšej účinnosti pôsobnosti, približujú orgány štátnej moci spoločnosti.

V Poľsku sa utvára dobré spoločenské ovzdušie, ovzdušie vysokej aktivity a angažovanosti, občianskej zodpovednosti a vzájomnej úcty, slobody a konštruktívnej súčinnosti orgánov štátnej moci a spoločnosti. Sú to hodnoty, ktoré majú nepominutelný význam. Budeme sa starať o prehľbovanie a upevňovanie týchto hodnôt.

Je pochopiteľné, že dynamická spoločensko-ekonomická politika uvoľňuje aj také ašpirácie, ktoré presahujú miere aktuálnych možností. Túto vlnu očakávaní a nádeji nesprevádzza vždy dostatočné vedomie skutočných podmienok a nákladov spoločensko-ekonomickej rozvoja. Realizácia programu dynamického spoločensko-hospodárskeho rastu si predovšetkým vyžaduje obrovské investičné náklady. Iba za

Edward Gierek na zasadani V. pléna Ústredného výboru PZRS.

Snímka: CAF Dąbrowiecki

uplynulých šesť rokov sme v celom národnom hospodárstve investovali skoro o polovicu viac ako v celom predošom desaťročí. V priemysle sa v rokoch 1971—1975 investovalo dvakrát viacej ako v predošej päťročnici, a v priemyselných odvetviach vyrábačajúcich spotrebne články trikrát viacej.

Dynamická investičná politika sa stala základnou hybnou pákou spoločenského a ekonomickejho pokroku dosiahnutého v posledných rokoch. V realizácii tejto politiky sme využívali aj zahraničné úvery, ktoré sme určovali hlavne na nákup novej techniky, na výstavbu nových alebo modernizáciu starých priemyselných závodov.

Vďaka tejto politike bolo možno zlepšiť efektivitu hospodárenia, urýchliť tempo rastu produktivity práce, znížiť spotrebú materiálov vo výrobe, urobiť prácu ľahšou a bezpečnejšou.

V procese realizácie tak širokého frontu spoločensko-ekonomických úloh sa nedalo vyhnúť istým napätiám v hospodárstve. Je to svojprázna cena vysokého tempa spoločenských a hospodárskych premien, ale cena stagnácie a zaostalosti, čo dobré poznáme z minulosti — by bola neporovnatelné vyššia. Tieto napätiá sa skumulovali, najmä na vnútornom trhu a v zahraničnom obchode, v materiálovom hospodárstve, v energetike a doprave práve teraz, v polovici desaťročia. V posledných dvoch rokoch sa realizácia spoločensko-ekonomických úloh skomplikovala následkom nepriaznivého pôsobenia niekoľkých činiteľov.

Objektívnu príčinou najväčších ťažkostí sa stali nepriaznivé pre rozvoj poľnohospodárskej produkcie klimatické podmienky, ktoré sa prejavili v priebehu niekoľkých posledných rokov. Zabrzdilo to produkciu obilia a krmovín, čo malo za následok značný pokles chovu v súkromnom sektore poľnohospodárstva, najmä na malých gazdovstvách. Podľa hodnotenia z októbra tr. sa stav ošípaných zmenšíl o vyše tri milióny kusov. Nepriaznivo sa to odráža na produkcii mäsa, najmä bravčového. Vznikla nutnosť obrovského dovozu obilia a krmovín, ktorý v tomto hospodárskom roku dosiahne osiem mil. ton, a zároveň dovozu značného množstva mäsa, bravčovej masti a iných živočišných produktov. Tento dovoz nás bude stáť v hospodárskom roku 1976—77 ekvivalent skoro pol-druhej miliardy dolárov. Spôsobené tým zmeny proporcii v zahraničnom obchode majú samozrejme následky pre celé národné hospodárstvo a sľažujú realizáciu mnohých iných úloh.

V tejto situácii mimoriadne cennou pomocou pre nás sú dodávky jedného milióna ton obilia zo Sovietskeho zväzu, ako aj iných potravinárskych výrobkov, ako aj zvýšenie dodávok niektorých surovín a priemyselných spotrebnych tovarov.

Aké teda problémy sa vysúvajú do čela v hospodárskej politike a v spoločensko-ekonomickej plánoch rozvoja krajiny na najbližšie roky?

Za prvé — v najblížších mesiacoch musíme zaistiť plnú realizáciu uznesenia IV. pléna v oblasti zlepšenia zásobovania vnútorného trhu. Je to

najdôležitejšia úloha plánu na rok 1977. Podniklo sa už rad rozhodnutí a opatrení pre splnenie týchto úloh.

Plány priemyselnej výroby boli upravené za účelom zväčšenia dodávok tržných tovarov. Mnohé továrenske osádky podpisali dodatočné záväzky v tejto oblasti. V tomto štvrtom roku hodnota nadplánových dodávok tržných tovarov na trh dosiahne desať miliónov zlatých. Budú to dodatočné dodávky obilných potravinárskych výrobkov, rastlinných tukov, výrobkov ľahkého, strojárskeho a chemického priemyslu.

Ako som už povedal, plánujeme pomere veľký dovoz mäsa a živočišných tukov. Uvedomujeme si, že toto úsilie iba mierni a nevyrieši problém zásobovania vnútorného trhu mäsom a tukmi. Vyriešenie tohto problému si predovšetkým vyžaduje nielen dosiahnutie predošlého stavu, ale aj rozvoj chovu. V tomto štvrtom roku zväčšujeme aj dovoz niektorých iných potravných článkov.

Mobilizujeme rezervy pre zlepšenie zásobovania obyvateľstva uhlím. Tie-to opatrenia by malo sprevádzas stále zdokonalovanie hospodárenia touto cennou surovinou.

Značne sme pozdvihli výkupné ceny praktický všetkých poľnohospodárskych produktov, aby dať impulz pre rast ich produkcie.

Zdolanie prejavujúcich sa ťažkostí a zlepšenie zásobovania si vyžaduje súčinnosť celej spoločnosti. Potrebujeme dobrú distribúciu a vysokokvalitnú prácu obchodnej siete. Zo strany všetkých občanov je potrebná disciplína, trpezlivosť, odolnosť voči klebetám, pomoc v boji proti spekulácii a iným javom rušiacim a zostružúcim ťažkosťi.

V tejto súvislosti by som chcel urobiť jednú poznámku týkajúcu sa otázky cenovej politiky. Ako vieme, plnú analýzu cien potravín sme zverili na IV. pléne zvláštneho kolektívnu odborníkov. Na výsledky ich práce bude treba ešte počkať. Nerozhodujúce vopred o výsledku týchto práce možno vysak konštatovať, že správna cenová politika mala by zaistovať za určitých miernych cenových zmien plánovaný rast reálnych príjmov. Ide aj o to, aby sa vypracovalo také cenové a mzdové mechanizmy, ktoré by dávali pracujúcim nevyhnutný pocit stability a istoty.

Za druhé — nutné je ďalšie zvyšovanie podielu investičných nákladov na rozvoj výroby spotrebnych prostriedkov za relativne pomalšieho rastu produkcie výrobných prostriedkov. Ide predovšetkým o rýchlejši ako do teraz rast nákladov: na rozvoj poľnohospodárstva a celého potravinárskeho komplexu; — na rozvoj výroby tržných tovarov a služieb; — na bytovú výstavbu.

Za tretie — je nevyhnutné postupné znižovanie podielu investícii v národnom dôchodu. Tento podiel v roku 1975 dosiahol 32 percent. Tento rok podiel investícii v národnom dôchodu čini 28,8 percent., na budúci rok by mal dosiahovať 27,4 percent. a v nasledu-

júcich rokoch sa bude ďalej znižovať.

Z toho vyplýva nutnosť sústreďovania pozornosti na investíciach, v ktorých sa pokračuje, ako aj doplnkových a vedľajších investíciach, ktoré nevyžadujú tak veľké náklady a majú veľký význam pre komplexnosť, optimálny rozsah a vysokú efektivitu výroby.

Rast efektivity hospodárenia je základnou podmienkou úspešnej realizácie všetkých našich spoločensko-hospodárskych cieľov a najmä zlepšenia situácie na domácom trhu. Návrh plánu pre túto päťročnicu predpokladá udržanie vysokého tempa dodávok tovarov na trh; tieto dodávky sa majú zvýšiť v roku 1980 skoro o 60 percent. v porovnaní s rokom 1975. Domnievam sa však, že tento rast môže byť a bude vyšší keďže možno využiť ešte veľké kvalitatívne rezervy.

Takéto rezervy tkvejú aj v poľnohospodárstve. Ich uvoľnenie si vyžaduje dôslednú realizáciu dlhodobého programu rozvoja poľnohospodárstva. Návrh päťročného plánu predpokladá rast rastlinnej produkcie o 20 až 23 percent a živočišnej o 13 až 16 percent. Zaistený je ďalší rast nákladov na poľnohospodárstvo, bude sa výdatne zvyšovať výroba a dodávky poľnohospodárskych strojov, najmä traktorov, kombajnov pre zber obilín a okopanín, stavebných materiálov a umelých hnojív.

Najdôležitejšou úlohou v súčasnosti je rýchle dosiahnutie predošly počet ošípaných a zvýšiť produkciu mäsa a tukov. Štát bude všemožne podporovať úsilie rolníkov v realizácii tejto úlohy pomocou politiky kontraktácie, dodávkami výrobných prostriedkov najmä krmív a uhlia, ako aj politikou poskytovania úverov.

Zároveň sa musí dôsledne pracovať nad stálym pozdvihovaním úrovne poľnohospodárskej produkcie.

Pilnou a dôležitou vecou je naďalej náležité využívanie pôdy a predovšetkým likvidácia prípadov nevyužívania časti pôdy v niektorých gminách a obciach, čo odhalila posledná prehliadka gmin. Počítame s tým, že táto pôda, v súhlase so schváleným programom, bude obhospodárená a už v roku 1977 dať vyššiu úrodu.

Ide o to, aby sa vypracovalo riešenie, ktoré bude slúžiť racionálnemu využitiu národného dobra akým je pôda, a zároveň v ničom nenaruší zákonom zaistenú zásadu súkromného vlastníctva gazdovstiev.

Poľnohospodárska politika nášho štátu sformulovaná našou stranou spojuje Zjednotenou ľudovou stranou na prahu tohto desaťročia platí naďalej. Zaistuje úspešný rozvoj vo všetkých sektóroch nášho poľnohospodárstva, prospevia rastu produkcie a zlepšeniu životných podmienok na vidieku, postupným spoločenským premenám v poľnohospodárstve. Táto politika pozdvihuje význam poľnohospodárstva v socialistickom Poľsku. V rámci tejto politiky každý rolník má pre seba a svoju rodinu trvalé a dobré perspektívy.

BUDEMI VIERA ŠVENKOVÁ SA ŽENIT

Inžinier sa vracal domov v povznesenej nálade. Na prvom poschodi potvorila na jeho spev dvere pani Ondáková. S natáčkami vo vlasoch, s rozrúrenou tvárou a s válkom v ruke vyzerala ako bohyňa pomsty.

Ked' si vypil, dostał guráž a nadobudal presvedčenie, že všetky ženy ho milujú. Bol to taký staromládečenský komplex: všetky namiesto jednej, ktorá by naňho čakala doma.

S námahou odomkol a v prvej chvíli si myslie, že vošiel do cudzieho bytu. Potom mu blysklo hlavou, že ho možno vykradli a bude treba zavolať policiu. Až po dlhej úvahе prišiel na to, čo sa deje: v byte sa dnes neupratovalo. Všetko je tak, ako to ráno nechal. Na stole špinavý riad, mastný papier, z ktorého vybalil večeru. Po stoličkách šatstvo, pyžama, uteráky, všade fúra starých novín a plné polníky.

Strčil hlavu pod vodovod, aby sa prebral. Nie, nesníva sa mu: byt je hore nohami. Dnes tu upratovačka sledovala program.

Chcel si uvařiť večerný čaj, ale šálka, z ktorej ho najradšej píja, nebola čistá. Rozladiene zapadol televízor, chvíľu sledoval program.

Obyčajná zrada, vravel si. Bezočnosť. Čo si tá upratovačka dovoľuje? Hoci bol starý mládeček, odjakživa bol pedant. Cisté vreckovky, košelete, ponožky, všetko na svojom mieste, tak to mal rád. Vždy bol hrdý na to, že sa vie o seba postarať aj sám bez toho, aby sa kvôli tomu musel ženiť ako väčšina mužov. Ženili sa hádam aj z týžby po misernom pohodlí a potom zaň škaredo platili. Pán inžinier si na ich účet neraz v spoločnosti zažartoval. Ano, vzorní obletovaní mužičkovia, úbohé obete. A on? Voľný ako vták! Rozpriahol ruky, len-len uletieť.

Utešoval sa, ako vedel, ale nič nepomohlo. V izbe bol nepriadiok, zlý vzduch. Rozbolela ho hlava, otvoril okno. Striasol ho chlad a – ako na potvoru – nikde nemohol nájsť druhú papuču. A to sa mi musí stať práve teraz, v najtuhišej zime, keď človek tak ľahko prechladne, dostane nádchu, kašeľ alebo anginu, nebodaj aj chrípku. Vypol televízor a zakutral sa do periny.

Ráno sa zobudil na zvonenie. Vo dverách stalo mladé dievča.

Prišla som vám upratovať, pán inžinier. Namiesto mamy. Včera dostala žlčníkový záchvat, tak nečakane, že nestihla nič zariadiť. Nehnevajte sa, že sme vás nechali v neupratovanom.

Nič sa nestalo, – mrmlal a neochotne ustupoval z dverí, – nič sa nestalo.

Zobral si šaty a odišiel do kúpeľne, že sa preoblečie. V duchu si predstavoval, ako to dievča bude prať jeho ponožky...

Povedzte pani matke, že jej želám, aby čím prv vyzdravela, – pretisol cez zuby a uháňal z domu.

Ešte nikdy neprišiel do úradu tak zavčasu. Taktiež ma vyhnal z posteľ. Celý deň mal zlú náladu. Ani nad popoludňajšou kávou v kaviarni ho neopustili výčitky svedomia. Vymyslel celý teóriu týkajúcu sa nedostatkov v životnom štýle. Dnešný človek je vlastne fantasticky zaostalý, vysvetľoval priateľovi Pivoňkovi. Predstav si

väčšinu života venovať statostlivosti o veci, ktoré potrebuje. Nielenže si musíš kúpiť šaty, ale sa ešte musíš stať, aby si ich udržal, prať, žehliť. Prečo nevymysleli také šaty, ktoré po použití zahodíš, alebo také, v ktorých sa môžeš trebárs sprchovať? Toto potrebujeme, kamarát, osloboďiť sa od nadvály vecí, od ponižujúcej služby veľkého ľudského ducha nízkym hmotným veciam! Toto potrebujeme, trieskal pásľou do mramorového stolíka, div si nezlomil ruku.

Dvere na byte otváral opatrne – ale všetko bolo v najväčšom poriadku. Izba útulná, vylestená, prach utretý, vo väze kvety. Kúpelňa samý lesk, nad vaňou sa dosúšali girlandy ponožiek. V kuchyni na táčni prichystaná čajová súprava, na taniereku cítrón a dve kocky cukru – len nasypat čaj a sparíť ho vriacou vodou.

– Ako sa vlastne voláte, slečna? – dodal si odvahy.

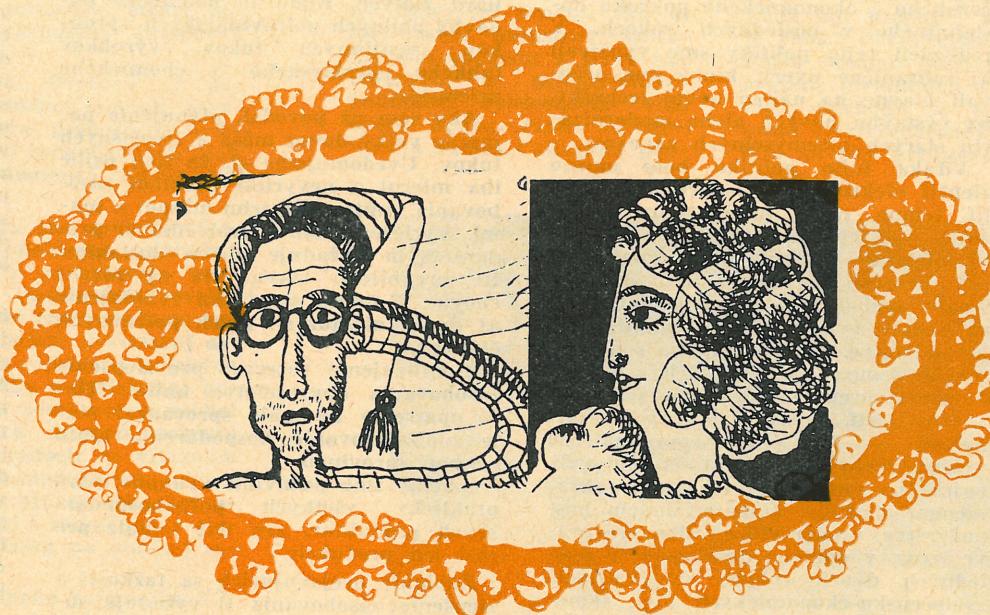
– Milica.

– Aké krásne meno. Čisto slovenské. Alebo slovanské? – lichotil jej. – Znie ako z historického románu.

– Veď aj je z historického románu, – usmialo sa dievča. Bolo neobjaviteľne pekné. Dlhé vlasy, jemná tvárička, krehká postava. – Moja mama väšnivo rada číta historické romány. Napokon – vždy dostávame mená, za ktoré nemôžeme, nie?

– Veru, – prikývol duchaplnie. – Mamičke je už lepšie?

– Ano, už jej je celkom dobre. To má z toho, že sa tak zodiera. Už som jej stokrát povedala, aby nechodila

upratovať: je to ťažká robota, ale ona si nedá povedať. Vždy vráví, že slúbiťa vašej sestre...

– Mojej sestre?

– Ano, vašej sestre Kláre, že vás nikdy neopustí, že sa o vás postará. Veď viete, že boli najlepšie priateľky. Mama na ňu dodnes spomína: vráví, že kvôli nej vás nemôže nechať napospas svetu, vraj ste taký nepraktický a opustený, že by ste bez nej zahnuli...

Zalapal po dychu. Rýchlo vstal, povedal, že už musí ísť, beztak sa už omeškal do úradu.

Nasledujúce ráno sa nezdružoval doma. Keď sa neskoro večer vrácal, by bol ako zo škatuľky. Iba kvety chýbali – podľa toho sa dovtípil, že zas upratuje pani.

Všetko bolo po starom. Všetko bolo v poriadku. No inžinier sa jednako nemohol zbaviť neurčitých výčitiek. Prvého nechal na stole o stovku viac.

Na druhý deň sa vrácal zo služobnej cesty mimoriadne unavený. Je to únavné sedieť v kupé s ľuďmi, ktorí nemajú záujem vymeniť si so spolucestujúcimi čo len slovko. Mladí ľudia, najmä mladé ženy, dnes cestujú s knihou v ruke alebo s kopou časopisov. Nikto dnes nie je ochotný vypočuť si rady a skúsenosti človeka, ktorý

nemá na svete nič iné, iba tie rady a skúsenosti. V tom vlaku, medzi cudzimi, ktorých nezaujimal, si najviac uvedomoval vlastnú opustenosť. Kedy si, keď mu ešte žila sestra, neraz ho nahovárala, aby sa ozval, aby si vzal akúsi mladú vdovu s malou dcérkou. Je to tichá, milá stvora, moja najlepšia priateľka, rada číta historické romány... Keď zatúzíš po chvíliku samotu, ponúkneš jej osiemstostránkový román a niekoľko večerov budeš mať od nej pokoj... žartovala vtedy sestra. Historické romány! – zaplo inžinierovi v hlave. Bola to ona, pani Malá, čo mu už pätnásť rokov, od sestrinej smrti, dennodenne upratuje byt!

Znervóznel. – Nervózne odomykal dvere.

V kresle sedela pani Malá. V prvej chvíli ju ani nespoznal. Mala na sebe slávnostné šaty a nový účes.

– Pomýliť stá sa a nechali stá mi viač peňazí pán inžinier, – privítala ho.

– Nepomýli som sa. Chcel som sa vám len nejakoz odváčiť – trošku vám prilepšíť, keď stá boli chorá, – habkal.

– Ach, to nemôžem prijať.

– Nebol som vás navštívíť a nekúpil som vám bonboniéru ani nič, čo by vám urobilo radosť, – povedal. – V týchto veciach som hrozne nepraktický. Nuž som mysel...

Dojato povedala: – Keď je to tak... je to od vás veľmi milé, naozaj.

Už sa dvíhalo, nasilu ju zadržal.

– Keď stá už tu, musíme to trocha osláviť. Pripojime si na vaše zdravie, dobre?

Hľadela naňho neveriacky. Boli to tie isté oči, čo malo to dievča. Hned, starostlivé. Ba – trocha vpadnuté a okružené jemnou spleťou vrások – zdali sa ešte starostlivejšie.

Vybral flášu a nalial do dvoch pochárikov.

– Ako sa má slečna dcérka? Slečna Milica?

– Ďakujem za opýtanie, má sa dobré, pán inžinier.

– Ešte sa nevydáva?

– Ešte nie, ale...

– Veľa nechýba, však? Nie div. Je to dievča ako lusk. Ako lusk! – luskol prstom. – Celá matka!

Pani Malá sa jemne zarumenila.

– Sú s tým starosti, – povedala rýchlo, aby zahnala rozpaky. – Viete, ako fažko je dnes napríklad zohnať byt. Nie že by sme sa v našom dvojizbovom byte traja nezmestili, dobroh Ľudí sa veľa zmestí, a mne naozaj stačí skromný kútik, ale... Viete, ako to býva: dve rodiny, dva názory na život. Už aj rozmýšľam, že sa pokúsim nájsť si niekde podnájom, to by išlo azda Ľahšie. Kto si dnes vezme mladomanželov? Ale jednú skromnú osobu, ochotnú pomôcť v domácnosti...

– Pravdaže by to bolo Ľahšie, oveľa Ľahšie, pani Malá! Pravdaže! To by bolo celkom jednoduché! – Inžinier vyskočil a vzrusene sa začal prechádzat po izbe. Prekvapene naňho hľadala.

– Jednoduché, pán inžinier?

Zastal pred ňou, chytil jej ruku a významný hlasom povedal: – Mali sme to urobiť už dávno. Pred pätnásťimi rokmi... Teraz podte, pozývam vás na slávnostné večeru, musíme to poriadne osláviť.

Toho večera sa vrácal domov v povznesenej nálade. Na prvom poschodi sa odchýlili dvere, objavila sa pani Ondáková, tentoraz bez natáčok a bez vŕalka v ruke.

– Dnes nečakáte na manžela, pani?

– Už je doma. Povedal, že vás videl s akousi dámou. Nebodaj sa nám budete ženíť, pán inžinier?

– Pravdaže sa budem ženíť, – povedal. Pravdaže sa budem ženíť, opakoval si cestou po schodoch v duchu si vrábel, že ho predsa len milovala, ale jemu už na tom nezáleží, čoskoro i jeho bude niekto vyčkávať, hoci s vŕalkom v ruke a s natáčkami vo vlasoch. Čoskoro sa bude ženíť, čoskoro bude svadba, slávna svadba, ako keď sa vzdávajú ti najvytrvalejší.

Napokon, vrábel si, keď za sebou zavrel dvere, nemám i ja, tak ako druhí, právo na svoj historický románik?

MOLoch

nevadské pouště

Je tu velké množství dívek, s nimiž se můžete lehce seznámit, ale ještě rychleji na ně zapomenout. Je tu mnoho výstavných heren, kde můžete zbohatnout, ale spíše se snadno stát žebřákem. Je tu ještě pár vznešených pánu od mafie, se kterými se nemůžete tak snadno seznámit, ale zcela jistě na ně nikdy nezapomenete. A konečně je v Las Vegas mezi dívky, mafii, penzí ještě mnoho dalších temných věcí, o kterých se nikomu ani nesní...

Mnoho mužů zkouší své štěstí v hernách, a na svou smůlu chtějí zapomenout u žen. Jiní zkouší své štěstí u žen, a na svou smůlu chtějí zapomenout v kasinu. A mezi tím je tu možnost obdivovat mezinárodní hvězdy show-byznyse, které mají štěstí jen o málo stálejsí.

V Las Vegas jsou vraždy na denním pořádku. Idolem gangsterů zde zůstává „ledový Willi“. Možná, že to bylo právě pro jeho ruce. Je překvapující, co všechno jimi „ledový Willi“ uměl — namixovat nejlepší nápoje v celém Las Vegas a vzápětí vraždit. Zabil jí, „které nemohl vystát“. Kouskem ledu jim dal při vhodné příležitosti — věšinou v kruhu jejich přátele — krátkou, tvrdou ránu přímo za ucho. Jakoby mimoděk, fantasticky rychlý pohyb, to bylo vše. Nebylo slyšet žádný výkřik. Okolo stálo pár lidí. „Ledový Willi“ pokračoval mumiál něco o alkoholických a vystřízlivých. Pohotově pak odtáhl tělo bez života do ústraní v zadní místnosti. Od té doby, co „ledový Willi“ tak perfektně a pilně vraždil pro mafii, uplynulo již 20 let. Mezi tím zemřel náhodně přirozenou smrtí.

Typy jeho druhu udělaly Las Vegas městem Divokého západu, jakým je i dnes. Kdo si vlastně dovede představit, co se odehrává před a za kulisami tohoto pozlátkem zářícího doupěte?

Co všechno je zdálky známo o tomto městě, je povrchní. Jestliže zde skutečně vznešení pánonové mafie vlastní komanda s drsnými metodami — jak sem potom mohou dobrovolně přijíždět tisíce Američanů?

Abychom tuto otázku mohli zodpovědět, museli bychom Las Vegas navštít sami. Dajme tomu, že poletíte přes Los Angeles. Odtud startuje několikrát za hodinu obrovský boeing směrem na Las Vegas. U jedné odbavovací přepážky stojí množství východních Američanů. Pánonové mají zvlášť pestře kostkované kalhoty, dámy pak šokuující barevné sluneční brýle obrovských rozměrů. Tedy již podle vzezření majetné společnosti se dá poznat, že odtud letí letadlo do Las Vegas. K tomu nutno dodat, že soukromý život většiny občanů Spojených států probíhá v poměrně klidných kolejích. Občas výlet, posezení se soušedy, a to je téměř všechno.

Takové hříchy jako hazardní hry — a „radovánky“ v jistých domech — jsou ve Spojených státech obvykle zakázané. Výjimkou je stát Nevada, ve kterém také leží Las Vegas. Proč právě v Nevadě je dovoleno to, co se v sousedním státě trestá, vysvitne již v průběhu letu. Hned po startu z Los Angeles není vidět nic jiného než písek. Nahoře v letadle se podává šampaňské v kelímčích a dole na zemi ubíhá poušť, chvíli žlutá, potom červená, šedá, pak zase bílá. Do této bezútěšné krajiny můžete přilákat návštěvníky z USA jen tím, že se jim do-

voli to, co je všude jinde zakázáno. Při pohledu dolů na tu nekonečnou poušť se vkrádá myšlenka: tady už není nic, tady je konec světa. Pak přichází najednou město, pár dlouhých ulic, kolonie jednopatrových domků a bazény, které musí být v létě ochlazovány, množství obchodních domů a uprostřed nápadně široká ulice. Každých několik set metrů stojí na pouštním podkladu moderní hoteloví obři, roztroušení jako drobenka na koláci.

Ve výchozí hale letiště to charakteristicky evaká — nezaměnitelný zvuk, který vás od nynějška bude v Las Vegas provázet na každém kroku, cinkot známých hracích automatů, jichž tu skutečně stojí na stovky — už zde, v odbavovací hale. Taxíkem jedete deset minut k největšímu hotelu „MGM-Grand“, zřízenému filmovou společností Metro-Goldwyn-Mayer. Dohromady má hotel 2100 místností. Ceny až do 1000 dolarů za noc! Tento hotel je zařízen podobně jako jiné velké hotely Las Vegas. Je zde výrazně vidět, že toto město je vlastně gigantický podnik na tahání peněz z kapes návštěvníků. Vstupní hala hotelu, velká jako fotbalové hřiště, je vlastně kasinem zaplněným stovkami pestrých hracích automatů — polykačů mincí. Dívky v krátkých sukénkách a s bujnými vlnadami stojí připraveny, aby proměňovaly dolarové bankovky za drobné, které jsou potravou hracích automatů. Další nabízejí nápoje, cigarety nebo samy sebe.

Sami si brzy povšimnete, že Američané vydrží stát celé hodiny u těchto automatů a hrát. Tu a tam si někdo najme automat na celý den, aby nepropásl okamžik hlavní výhry, který musí zdánlivě přijít. Právě si ho někdo najal na 24 hodiny. Nakonec vzdal, aniž vyhrál.

Vedle armády hracích automatů stojí v této hale ještě tucty hracích stolů, které jsou z opatrnosti sledovány se stropu videokamerami, zakrytými matným sklem. Kromě toho dohlíží na pořádek v samotném MGM hotelu ne méně než 300 policistů. Po stranách velké hal je vchody k mnoha přepychovým restauracím a dvěma obrovským koncertním sálům, podobným, jaké mají téměř všechny velké hotely ve městě. V jednom sále hotelu MGM vystupuje vždy jednotlivá hvězda, ve druhém pak probíhá mamutí program některé světové show. Příprava takového programu trvá asi dva a půl roku. Tyto zábavní kolotoče pracují samozřejmě s finanční ztrátou. Jsou zde jen k tomu, aby

přivedly do nálady vážené hosty, kteří pak spíš pustí peníze při hrani. Pro ty opravdu zámožné je zřízen ve vyšším poschodi luxusní klub. Nedávno ho navštívila společnost bohatých šejků. Vznešení hosté při pohledu na hrací stoly upadli do melancholie s povzdechnutím: tady nejsou žádné vhodné stoly na baccarat. Pár telefonátů, pár instrukcí řediteli Ala Benedicta, a již letí vrtulník s příslušnými stoly k hotelu. Tak jsou tedy splňována „malá“ přání v Las Vegas. Finanční magnáti zde obyčejně prohrají pár milionů a děkují za „několik pěkných chvil“, které zde prožili.

Hrací kasina v Las Vegas, která nabízí nepredstavitelné výhry, mají otevřeno nepřetržitě, 365 dní v roce, 24 hodiny denně. Manažer k tomu říká: „Herny nemají okna, jen umělé osvětlení, aby si hosté nepovídali, jak ubíhá čas.“ V Las Vegas se nic nepochází náhodě.

Ještě v roce 1940 nemělo toto hnizdo Divokého západu více než 8 tisíc obyvatel. Dnes žije v oblasti 250 tisíc lidí.

Všechno začalo tím, že zločinec z povolání jménem „Buds“ Siegel otevřel velký elegantní hotel Flamingo. O rok později byl zabit ve svém domě v Los Angeles. Od té doby se svět dozvídá, jak vražedný je kšeft v Las Vegas. Přesto se mafie snaží udržet v zájmu zisků navenek klid. I Cosa nostra má však těžkosti. Muž jménem Cohen vysvětluje: „Máme zde malý problém. Musíme se bát o svou pověst. Udělali jsme Las Vegas velkým a v tomto horkém obchodě jsme se postarali o klid. Nikdy zde nebyly ne-přijemnosti, proto sem hosté přijíždějí. Ale nyní se tlačí do obchodu velmi silné společnosti, rozumíte?“ K tomu říká jeden z režiséru show-byznyse v Las Vegas: „Ti starí dobrí chlapíci od mafie byli docela fajn. Když ses jím zabil, položili pár set tisíc dolarů na stůl se slovy: Jestli to nesnášíš, Bille, můžeš dostat více.“

Samozřejmě však ani dnes mafie nezapomněla zneškodňovat své soupeře. Posledním případem byl odborářský předák James Hoffa. Zmizel bez stop a ani FBI ho nenašla. Také v tomto směru se Las Vegas stalo dokonalejším.

Při bližším pohledu na toto město pochopíme, že za jeho přepychovým pozlátkem, lákajícím ztřeštěné boháče z celého světa, se skrývá krutá a vražedná honba za penězi a pomyslnou mocí, která je tak přiznačná pro svět kapitalismu.

CONAN DOYLE

DIABOL HUA – HUA

DOKONCENIE Z PREDOSLÉHO ČÍSLA

— Môžem prisahaf, že sa tam niečo pohlo, — povedal Several chrápavo a s puškou pripravenou na výstrel pristúpil k obloku...

— Nič, — prevravel sklamane.

To mohli byť listy tamtéj palmy pred oblokom, — namietol som, hoci nebezpečenstvo som cítil každým nervom. No potom sa už nestalo nič a keď sa vonku rozpútala bûrka, zabudli sme na diabla Hua-Hua a hľadeli sme mlčky do tmy. Nad ránom sa bûrka utíšila.

Konečne svita, — uřavil Several. — A zasa sme nič nezistili... Mali by sme už variť pozriť na pacienta.

Keď sme vstúpili do domu, požiadal ma Several, aby som zapálil lampu. Potom vkročil do Walkerovej izby. Vzápati sa ozval jeho zdesený výkřik. Vbehol som dnu. Several kľačal pri Walkerovom lôžku, oči vytrenené hrózou.

— Je mŕtvy, — blabotal.

Walker tam ležal podivne skrútený. Bol mŕtvy už niekoľko hodín.

Zomrel tu sám, bez pomoci, po novom záhvate.

To nebola zimnica, — konštatoval som. Či zimnica zanecháva také strašné stopy?

Ukázal som na pravú nohu úbožia-ka. Bola čudesne skrútená, akousi priam diabolou silou. Keď som chcel telo obrátiť, nebolo v ňom jedinej neporušenej kosti. Akoby to bola figurina vypcháta pilinami.

Hrudník má načisto rozdrvený, — povedal som. Ďakujem prozreť-

nosti, že som mu dal to ópium. Zomrel v hlbokom spánku, bez bolesti.

A tu sa pretrhla hrádza Severalovo sebaovládania.

— Pane, — zastonal, — nazvite ma zbabelcom... ale toto... ja už nevyládzem... Ak nechcete, aby som zošašel, vezmíte ma stadiaťto.

— Len pođte, — povedal som chlacholivo. Keď sme už boli na palube jachty, razom sme sa spamäťali. A keď sme po raňajkách osameli spýtal sa mi Several:

— Co o tom všetkom súdite pane?

— Viem iba jedno: že to nemohla urobiť ľudská ruka.

Tak teda predsa len... nejaká nadprirodzená síla? Vraj tunajší čarodejnice sú schopni neuveriteľných výkonov. — Potom sa odmlčal a náhle zvolal:

— Preboha, čo sa stalo tomu lodníkovi? Vari zošašel?

Nás lodník Ben, chlap ako zo žuly, stál neďaleko nás pri zábradli a možným hákom odstrkoval plávajúce kusy dreva, ktoré sem rozvodnená rieka doplavila. Mocný prúd ich vrhal priamo k našej lodi. A tu sme zazreli na rozbúrenej hladine čierne kmeň, ktorý včera videli v zálive. Plával ako čierne plavidlo priamo k miestu, kde stal Ben.

— Pane, pane! — kričal vzrušene, — pozrite, pozrite!... Pozdôr!!!

Z dutiny kmeňa sa vztýčila hlava taká prišerná, že nám tuhla v žilách krv. Veľká ako súdok od pálenky, hojda sa zlostne sem a tam, odkrývajúc

síju s hnědozelenými škvunami. Ben chcel kmeň odstrčiť a tu sa z jeho dutiny vyvalili tri obrovské závity strašného hadieho tela. Hlava sa vztýčila náhle a bleskúrychle do výšky priamo k nám. Ukrutné, zlé hadie oči hľadeli rovnou na nás. Telo sa napälo k strašnému skoku. Lenže moja automatická pištoľ strieľala bezchybne. Vyprázdnil som celý zásobník do súdku od pálenky.

A hoci už prúd strhol čierny kmeň s jeho obľudným cestujúcim naspať, so zadostučinením som sa pozeral, ako obrovská hadia hlava bezvládne klesá a že kmeň odváža už len zabitého, neškodného plaza.

— Bože môj, — vydýhol si Several v tichej hróze.

— Chlapí, práve ste videli diabla Hua-Hua, — povedal som.

Several pohľad sa vyjasnil.

— Máte pravdu, pane. Bol to diabol ostrova, obrovský veľhad z krajin Gabonu.

A naozaj, v povestiach, ktoré sme počuli na senegalskom pobreží, sa hovorilo o obrovských hadoch, ktoré môžu zhltnúť celého človeka.

Najprv však, aby korist bola strávitelná, ovinnú sa okolo nej a rozdrvia všetky kosti, — dodal som — A tu je rozlúštle niečo záhadu: Rieka priniesla ten něčastný kmeň s jeho strašným obyvateľom. Veľhad bol vyhladovaný, no vyliez sa opovážil len v noči. A tak si po dva razy odnesol väčších strážcov. Aj včera sa chystal vlieť známou už cestou — oblokom. A to bol ten podivný šelest. Pravde-

podobne ho vyplášilo svetlo lampy. Ale on musel mať svoju korist. Preto sa plazil ďalej k obytnému domu, kde ju cítil... Potom... pravdepodobne ho vystrašila bûrka, hlavné blesky... takže nemohol dokončiť svoje hrozné dielo. Rýchle sa vrátil do úkrytu.

Vtedy ma prerusil Several:

— Veľmi obdivujem vaše logické závery, pane. Ako to všetko tak dobré viete, keď ste do Afriky prišli len nedávno?

— Viem toho oveľa viacej, — usmial som sa, — viem, napríklad, aj to, len čo pochováme telo vášho něčastného piateľa, odplávate so mnou na tej starej lodi k brehom starej dobrej Británie, milý pán Several.

— Kto... kto ste? — vybuchol Several.

— Uklonil som sa.

— Detektív Holmes, ak dovolite. Som presvedčený, že pôjde dobrovoľne. Lebo keby ste sa nevrátili, istá miss Pattersonová by si prišla po vás osobne. Určite uznáte, že nemáte právo vystaviť to nečastné dievča, ktoré už dôvodne oľutovalo svoje správanie, nebezpečenstvám, čo tu čihajú na každom kroku. Len si predstavte, že by ju stihol taký osud.

— Mlčte! — zakvíli Several a list od Ellen, ktorý som mu podával, mi priam vytrhol z ruky. A hoci neboli dlhý, čítal ho asi hodinu. No a koniec príbehu? Je ľudsky jednoduchý. Ellen dostala svojho Jima, ja úctyhodný šek a tento prsteň.

MLADÍ SIAHAJÚ PO PÔDE

Na oboch posledných plénach Ústredného výboru PZRS — IV. a V. — v referátoch súdr. Edwarda Giereka sa zdôrazňovalo úzke zväzky medzi rastom poľnohospodárskej produkcie a upevňovaním významu roľníckeho povolania i predchádzania nadmernemu odlivu mládeže z vidieka.

„Urýchlenie mechanizácie poľnohospodárstva a jeho modernizácia — hovoril na IV. pléne ÚV súdr. E. Gierrek — vytvára priaznivé podmienky pre spoločenský postup a postup v povolani vidieckej mládeže. Každý mladý človek má dnes široké možnosti vyskúsať svoje sily, vedomosti a iniciatívu v práci, ktorá mu dá usporiadanie a zaistí dobré životné podmienky. Životné záujmy národa si vyžadujú, aby schopní a ctižadostiví mladí ľudia zostávali na vidieku a pracovali v poľnohospodárstve, tak v súkromnom, ako aj socialistickom sektore. Od toho závisí výstavba moderného, módreho a bohatého poľského vidieka. Naše stranické organizácie, miestne skupiny ZLS (ZSL) a Zväz socialistickej poľskej mládeže musia rozvíjať všeestrannú činnosť v tomto smere. Je to neobvykle dôležitý pracovný úsek na vidieku.“

Kvôli ilustrácii dôležitosti tejto otázky uvedieme niekoľko výrečných čísel. Tak teda veková štruktúra súkromne hospodáriacich roľníkov vyzera dnes následovne: mladí ľudia od 18 do 35 rokov tvoria dnes iba 9,5 percenta majiteľov gazdovstiev, 50,5 percenta majiteľov, to sú ľudia v zreleom veku od 36 do 55 rokov. Vo veku pred dôchodkom, t.j. od 56 do 59 rokov máme 7,5 percenta roľníkov, a starších, po šesťdesiatke, je 32,5 percenta. Dodajme ešte, že vo vysoko spriemyselnencích oblastiach vyše 50 percenta majiteľov gazdovstiev tvoria ženy, ktoré rozdeľujú svoj čas medzi domácnosť a poľnohospodárske práce. V tejto situácii a tiež v situácii nedostatočnej technickej vybavenosti poľnohospodárstva sa problém kádrov pre túto kľúčovú oblasť národn-

ného hospodárstva rysuje neobvykle ostro.

Nuž áno, môže povedať niekto nepríliš dobré zorientovaný v situácii, máme predsa program rozvoja techniky a vybavenia poľnohospodárstva modernými výrobňami prostriedkami, program, ktorý sa už realizuje. Máme tiež program strukturálnych zmien poľnohospodárstva, koncentrácie pôdy a rozvíjania zaspoločenstiev foriem hospodárenia. Bude sa teda v tejto situácii problém ľudí naďalej tak ostro prejavovať?

Bude sa prejavovať tým ostrejšie, že moderné výrobne prostriedky si vyžadujú značné pozdvihnutie úrovne priemernych poľnohospodárskych kvalifikácií. Predsa ešte dnes iba každý štvrtý súkromne hospodáriaci roľník a každý piaty poľnohospodársky robotník vo veku do 25 rokov, teda spomedzi tých, pred ktorými je budúcnosť, ma vyššie ako základné školské vzdelanie. Zasa starší roľníci sa vlastne nemôžu preukázať ničím iným ekrem praxe. Teda pred poľnohospodárstvom stojí úloha zdolať bariéru vedomosti a kvalifikácií nevyhnutných pre racionálne využívanie moderných výrobnych prostriedkov. Túto bariéru môže zdolať iba mladé pokolenie roľníkov. Predstavme si len, že už je zrealizovaný program technického vybavenia poľnohospodárstva a v službách vidieka pracuje celá rodina traktorov Ferguson, ktoré je dostatočné. Bizonov, dostatočné Matrotov pre cukrovú repu a iného náradia. Tažko predpokladať, že v takýchto podmienkach bude jeden človek „priprután“ iba k jednému stroju. Musí predsa vedieť obslužiť všetky typy strojov, dobre sa vyznať v technike a agrotechnike, byť všeestranné pripravený odborníkom. A to tažko možno výzadovať od pracovcu zmoreného človeka.

A problém rozvíjania zaspoločenstiev foriem hospodárenia? Profesor Chalasiński napísal pred niekoľkými rokmi, že „mladé pokolenie vidieka nechce sa venovať poľnohospodárstvu v dávnych tradíčnych podmien-

kach pohŕdaného „sedliackeho“ zamestnania; keď sa venuje poľnohospodárstvu ako zvolenému povolaniu, vtedy chce v ňom vidieť samostatné, kvalifikované povolanie, zodpovedajúce jeho plnoprávnym ašpiráciám a rovnakého podielu na kultúrnom živote modernej národa.“

To znamená predovšetkým, že mladý roľník snaží sa najskôr dosiahnuť zisky a životné podmienky podobné životným podmienkam ľudí pracujúcich mimo poľnohospodárstvo. Keď zrealizuje snahy týkajúce sa rastu prijmov, rodia sa ďalšie snahy: zlepšenie nielen životných, ale aj pracovných podmienok, teda aj voľný čas na odpočinok a pobavenie. Tieto životné ašpirácie sú impulzom k zmene foriem hospodárenia, k spájaniu sa ľudí s podobnými snahami do kooperácií kolektívov, pre rozvíjanie kolektívnych foriem hospodárenia.

Dobre vieme, že do roku 1980 bude treba prevziať okolo 2 mil. ľudí na pôdy z individuálnych gázdovstiev. Značná časť tejto pôdy prejde do socialistického sektora, ktorého areál v roku 1980 bude tvoriť 30 percenta ornej pôdy. Ale predsa 70 percenta naďalej bude v rukách súkromne hospodáriacich roľníkov a tých 70 percenta bude rozhodovať o podmienkach výživy krajiny. Chceme mať okolo pol milióna silných, specializovaných gázdovstiev, so značne väčším priemernym areálom ornej pôdy ako dnes. Je samozrejme, že majiteľmi týchto gázdovstiev musia byť mladí, dynamickí, vzdelení roľníci. Takí ako zástupca člena ÚV PZRS Tadeusz Kościowski, ktorý hovoril na IV. pléne ÚV o svojom hospodárení. Vlastní 21 ha slabej pôdy a špecializuje sa na chov oviec. Základný stádo oviec počíta 140 kusov a plánuje, že po ukončení výstavby ovčince bude základné stádo spolu s mladými počítať 400 kusov. Kościowski zdôrazňuje, že tam, kde býva každé štvrté gázdovstvo je v rukách roľníkov v dôchodkovom veku, ale zároveň konštatuje, že práve medzi mladými roľníkmi možno pozorovať mimoriadny záujem o ži-

vocinu výrobu. Mladí si rýchlo výkalkulovali perspektív ziskov, ktoré zaisťujú posledne rozhodnutia strany a vlády, a výsledkom týchto výpočtov je to, že siahajú po pôdu, po výrobné prostriedky.

Možno teda povedať, že príležitosťou pre rýchle zdolanie potravinárskych ťažkostí je dynamičnosť a rýchle rozhodovanie o začiatí výroby mladých odborníkov, ktorí nemajú konzervatívne začlenenie, sú pružní a vedia myslieť ekonomicky.

Aby však takýto model roľníka bol výsobecný, mimoriadne dôležité je rozvíjanie rôznych foriem odborného vzdelávania. Do roku 1990 mal by smerotíž zaistiť 90 percentom zamestnancov v poľnohospodárstve patrienne odborné vzdelanie, v tom 30 percentom vzdelanie na úrovni strednej poľnohospodárskej školy.

Zdá sa, že neobvykle dôležitou, kľúčovou záležitosťou je zovšeobecňovanie medzi mládežou presvedčenia o hodnote a výhodách práce v poľnohospodárstve. To si zasa vyžaduje zmenu spôsobu myslenia celej spoločnosti. Takýmto symbolom myslenia, dnes už anachronického, bola pre mňa fotoreportáz uverejnená asi pre dvomiestromi rokmi v istom týždeníku. Na najexponovanejšej snímke sa usmievala do objektívu skupina mladých robotníkov zo závodu na výrobu malolitrážnych automobilov a autor komentára k snímke radostne konštatoval, že sú to väčšinou absolventi škôl mechanizácie poľnohospodárstva, ktorí práve tunu využívajú svoje odborné kvalifikácie, v tak atraktívnom závode, v tak atraktívnej práci. A predsa práve vo fakte, že značná časť odborníkov vzdelávaných pre poľnohospodárstvo nepracuje v poľnohospodárstve, treba vidieť ťažkosti, s ktorými sa borí.

Dnes vedenie strany a vlády mimoriadne zdôrazňuje potrebu afirmácie roľníckeho povolania. Toto spoločenské ovzdušie, spolu s racionálnou ekonomickej politikou urýchli proces rozvoja poľnohospodárstva, prispeje k likvidácii ťažkostí. Zasa vidiecka mládež určite využije príležitosť, ktorá sa jej v súčasnosti naskytuje.

ROMAN WYSOCKI

O POSTUP NA MAJSTROVSTVÁ SVETA

Futbalové družstvo ČSSR, ktoré vlni vybojovalo titul európskeho majstra, sa starostlivo pripravuje k tohoročnej sezóne. Hlavný cieľ, ktorý chce tento rok dosiahnuť, je postup na majstrovstvá sveta, ktoré sa budú konať v roku 1978 v Argentíne. Kvalifikáčné boje v VII. skupine zahájili reprezentanti ČSSR úspešne, vyrávajúc so Škótskom 2:0. (v skupine je ešte Wales). Tento rok zohrajú celkové niekoľko prípravných stretnutí a osiem medzištátnych zápasov: 23.III. s Gréckom,

SPORTOVÉ ZAUJÍMAVOSTI

30.III. s Walesom, 24.V. so Svajčiariskom, 1.VI. s Rakúskom, 7.IX. s Tureckom, 21.IX. so Škótskom, 9.XI. so Švédskom a 19.XI. s Walesom. Dúfajme, že v týchto zápasoch budú úspešní a dosiahnu rovnako dobré výsledky, ako v posledných dvoch rokoch, keď z 24 stretnutí neprehrali ani jedno.

REKORDÉRKA SA NEVZDÁVA

Trojnásobná svetová rekordérka Irena Szewińska (v be-

hu na 400 m — 49,29, sek. 440 y — 51,7 sek a 200 m — 22,21 sek.), ktorá na posledných olympijských hrách vybojovala zlatú medailu v behu na 400 m, sa ešte nemieni vzdala aktívnej činnosti. V nedávno poskytnutom interview povedala novinárom: „Zatiaľ ešte nemyslim na zavŕšenie športovej kariéry. Možno k tomu dojde o rok a možno aj neskôr. Bude to závisieť od toho, ako sa budem cítiť. Tento rok začнем trenovať, tak ako doteraz a keď budem

naďalej dosahovať dobré výsledky je možné, že vyštartujem po piaty raz na olympijských hrách v Moskve“.

SPORTY KTÓRE NEPOZNÁME

Existuje na svete hodne druhov športu, ktoré skoro všetci nepoznáme, aj keď ich pestujú neraz milióny ľudí. Tak napr. v Japonsku národný športom je zvláštny druh zápasenia — Sumo. Zápasníci vážiaci spravidla 130–150 kg bojujú v kruhu o priemere 4 m. Víťazi ten,

kto prinúti súpera dotknúť sa zeme inou časou tela ako nohy, buď ho vytlačí z kruhu. V Anglicku je zase jednou z najpopulárnejších hier tzv. kriket, vo Francúzsku petota, v Amerike baseball, v Kanade La crosse. Sú to pálkové hry s koženými loptičkami a často tak zložité, že ľažko by ich bolo opísť v niekoľkých riadkoch. Stačí spomenúť, že napr. v basebale platí až 7896 rôznych pravidiel.

Spr. JÁN KACVINSKÝ

ROZVOD — KRÍZA LÁSKY

V Poľsku každý rok prichádza k súdom ok. 70 tis. žiadostí o rozvod, z ktorých väčšina sa končí zrušením manželstva. Napr. vlni súdy udelili viac ako 41 tis. rozvodov, pričom ich počet má súčasťne nevelkú ale predsa stúpajúcu tendenciu. Nie je to ešte tak veľa (1,2 rozvodu na 1000 osôb), lebo v iných krajinách je tento pomery oveľa vyšší, napr. v Dánsku 2,6 a v USA dokonca 5. Príčinou rozvodov môžu byť, samozrejme, rôzne. Avšak nejde tu — ako sa mnohí domnievajú — o krízu inštitúcie manželstva, veľ väčšina rozvedených sa neskôr opäť žená buď vydáva. Podľa sociológov ide skôr o rast požiadaviek manželov voči sebe. Manželia chcú dnes plné partnerstvo a nie iba poskytovanie služieb v tradičnom význame tohto slova. Túžia po priateľstve, pochopení, solidarite, lojalite, vzájomnej dcfe starostí a radosť, podporovaní sa v ťažkostach, skrátka — sú voči sebe náročnejší, ale zároveň aj menej tolerantní.

K zaujímavým výsledkom dospelí švédski odborníci, ktorí zistili na základe anketových výskumov, že k najčastejším príčinám rozvodov patrí suchapárosť a chladnosť partnerov. Je

to výsledok ľahostajnosti k inému človekovi, opak nežnosti, bez ktorej nemôže byť manželstvo šťastné. Suchopárosť jedného z partnerov „zmrazuje“ dobré úmysly druhej osoby — odpudzuje, pokoruje a raní dušu druhého človeka. Keď jedna strana prejavuje necitlivosť, druhá sa musí odplatiť tým istým — a vtedy sa ľudia stávajú k sebe cudzí a ich život je vlastne veľkým trápením. Niekoľko príčinou suchopárosť je nevedomé neobratné konanie, ale to ešte možno odstrániť z ľudských vzťahov. Najhoršie však je to, že suchopárosť a chladnosť začína čoraz viac dominovať v medziľudských stykoch. Stáva sa totiž, že už samotný fakt existencie nieho trebars v obchodoch, úradoch, či na niektorých pracoviskách automaticky rozčluje iných.

ZA A PROTI

O láske, manželstve a vzťahoch dvoch ľudí opačného pohlavia sa na celom svete už veľa napisalo. Názory na tieto otázky sa v mnohých aspektoch zhodujú, ale v mnohých aj odlišujú. Robia sa početné výskumy, uvádzajú sa štatistiky na dokázanie takej či inej mienky. Tak napr. niektorí zahŕaniční sociológovia a psychológovia tvrdia, že muži sa spravidla vždy

sťažovali na manželstvo hoci neodôvodnene, lebo ženatí muži žijú dlhšie, sú fyzicky a psychicky zdravší, lepšie pracujú a majú menšie sklonky k páchaniu priestupkov ako neženatí, čo ostatne potvrdzujú aj štatistiky. Vydaté ženy v strednom veku bývajú spravidla v horšom psychickom stave ako ženatí muži v tom istom veku. Naproti tomu voľakedy pohŕdané staré panny dnes už vlastne neexistujú. Práve naopak, stali sa najviac privilegovanými členmi spoločnosti. Keď dosiahnu stredný vek značne predbiehajú svojich rovesníkov — mladencov (starých mladencov) tak z fyzického a psychického hľadiska, ako aj v povolaní. Mladenc sa nachádza na najnižšom stupienku tohto rebríčka. O niečo vyššie je vydatá pracujúca žena. Staré pannie sa výrovňajú iba ženatý muž, ale aj uňo sa v porovnaní so starou pannou prejavuje viac psychických napäť. Ako to je v skutočnosti — poďuite sami.

Spr. J.Š.

Známa poľská herečka Beata Tyszkiewiczová, ktorú poznáme o. i. z takých filmov ako Mariša a Napoleon, Bábkika, Popoly, Balzakova lásk a mnoho iných.

Foto: CAF

V ZIMNEJ NOCI

V zimnej noci zvonia hviezdy zmrznuté,
zo smrekov sa kľújú biele labute,
zasrienený bubon mesiaca v nej duní,
len ďaleké hory mlčia v snežnej huní,
nízke nebo prasťi ako starý krov,
tajné, bájne tóny preletujú tmou,
ako šviel biča krivý chodník puká,
ach, len slovo chýba, pohľad, srdce, ruka...

Koľko rokov prešlo, koľko spŕchlo snov
od noci, keď sám som šiel tou krajinou,
veľká detská bolesť keď sa prebúdzala
a duša jak sŕňa diaľavy sa bála,
ach, už ani neviem, čo to bolelo,
len ten strašný mesiac bil mi na čelo,
len hrdla tých smrekov pod kabát mi
vkľzli,
len tie zvučné hviezdy v mojich slzách
mrzli...

VLADIMÍR HOLAN

SNÍH

Sníh začal padat o pôlnoci. A je venu pravda,
že se nejlíp sedí v kuchyni,
i kdyby to byla kuchyně nespavosti.
Je tam teplo, vaříš si něco, piješ víno
a hledíš oknom do důvěrné věčnosti.
Co by ses trápil, zda narození a smrt jsou
jenom body,
když přece život není přímka.
Co by ses mučil pohledem do kalendáře
a staral se, kolik je ve hře.
A co bys dozvával, že nemáš
na střevíčky pro Saskii?
A pročpak by ses holedbal,
že trpíš víc než jiní.

I kdyby na zemi nebylo ticha,
to sněžení je už vysnilo.
Jsi sám. Co nejmíň gest. Nic na odiv.

ĽUDIA
ROKY
UDALOSTI

JANUÁR — LEDEN

5.I.1942. Vo Varšave, v byte komunistického činiteľa Juliusza Rydygiera na ul. Krasinského 18, sa konala schôdza, na ktorej bola utvorená Poľská robotnícka strana. Túto schôdzu pripravovali niekoľko mesiacov. Zúčastnili sa jej predstavitelia komunistických ilegálnych organizácií a skupín: Zväzu oslobodeneckejho boja, Zväzu priateľov ZSSR, Zväzu robotníckych rád Kladivo a srp, ako aj delegát Iniciatívnej skupiny, ktorá prišla do Poľska zo Sovietskeho zväzu — Paweł Finder. Iniciatívnu skupinu založili poľski komunisti, ktorí sa po vypuknutí vojny ocitli v ZSRR. Viedol ju Marceli Nowotko, ktorý na zakladateľskej schôdzi PRS bol zvolený za prvého tajomníka Ústredného výboru.

PRS navádzala na skúsenosti poľského robotníckeho hnutia, revolučné a internacionalistické tradicie, ale zároveň bola stranou nového historickeho obdobia a nových politických koncepcii. Vznik PRS vypĺnil zároveň medzera, ktorá vznikla v poľskom robotníckom hnutí a politickom živote po neoprávnenom rozviazani Komunistickej strany Poľska v r. 1938. PRS do čela programu svojej pôsobnosti postavila boj za národné a sociálne oslobodenie Poľska, ako aj jeho rekonštrukciu v nových hraniciach. Hlásala ustanovenie Juďovlády, odstránenie národného, sociálneho a triedného vykorisťovania. PRS operala bezpečnosť a rozvoj Poľska o poľsko-sovietske spojenectvo, priateľstvo a vzájomnú spoluprácu, ako aj o priateľskú spoluprácu so všetkými susedmi Poľska a po-krokovými silami vo svete. K najdôležitejším úloham PRS v roku 1942 patrilo organizovanie partizánskeho ozbrojeného boja. Na zakladateľskej schôdzi PRS utvorila vlastnú ozbrojenú organizáciu — Gvardiu Juďovú. Koncom roku 1943 PRS vyšla s iniciatívou utvorenia ilegálneho parlamentu, ktorým sa stala Krajinská národná rada, ako aj tvorenia územných orgánov moci — národných výborov. Z iniciatívy PRS vznikol Poľský výbor národného oslobodenia. Po osloboodení sa PRS stala riadiacou silou politických, hospodárskych a kultúrnych premien. 15. decembra 1948 na Zlučovacom kongrese PRS a PSS vznikla Poľska zjednotená robotnícka strana.

6.I.1807. Narodil sa v Spišskej Belej Jozef Maximilián Petzval, slovenský fyzik, matematik a vynálezca objektívum (um. 17.IX.1891).

6.I.1882. Narodil sa Ivan Olbracht, vlastným menom Kamil Zeman, česky spisovateľ, národný umelec, priekopník socialistického realizmu v českej literatúre (um. 30.XII.1952).

6.I.1897. Narodil sa Bedřich Václavek, česky marxistický literárny kritik, historik a publicista (um. 5.III.1943).

9.I.1797. Henryk Dąbrowski podpísal s vládou Lombardska zmluvu o utvorení v Taliansku Poľskej ligie.

9.I.1797. Narodil sa Ferdinand P. Wrangel, rusky cestovateľ a moreplavec, podľa ktorého nazvali jeden ostrov na Čukotskom mori (um. 6.IV.1870).

10.I.1422. Víťazstvo husitov nad križiakmi pri Havličkovom Brode.

11.I.1887. Umrel Janko Matúška, štúrovsky básnik, aktívny účastník Slovenského povstania 1848/49, autor hymnickej piesne Nad Tatrou sa blýska (nar. 10.I.1821).

14.I.1949. Vznik Zjednotenej ľudovej strany.

16.I.1847. Narodil sa v Hlbokom Svetozár Hurban Vajanský, slovenský spisovateľ, novinár, národný buditeľ, organizátor slovenského politického a kultúrneho života (um. 17.VIII.1916).

17.I.1945. Oslobodenie Varšavy.

18.—30.I.1912. Pod vedením Lenina sa konala v Litoměrovom dome v Prahe VI. všeruská konferencia Sociálnodemokratickej strany Ruska.

19.I.1877. Narodil sa Fráňa Šrámek, česky básnik a spisovateľ, národný umelec (um. 1.VII.1952).

19.I.1947. Konali sa prvé po oslobodení voľby do Sejmu PLR.

20.I.1862. Umrela Božena Němcová, česká spisovateľka (nar. 4.II.1820).

21.I.1924. V Gorkach pri Moskve umrel vodca svetového proletariátu VLADIMÍR ILJIČ LENIN (nar. 22.IV.1870).

21.I.1942. Sovietska armáda dokončila víťaznú protiofenzívnu pri Moskve.

22.I.1837. Narodil sa František Janeček, česky hudobný skladateľ (um. 27.VIII.1909).

29.I.1943. Vznikol Zväz boja mladých (ZWM), revolučná organizácia poľskej mládeže ideologickej a politicky spojená s PRS.

24.I.1852. Vo Viedni umrel Ján Kollár, slovenský básnik a národný buditeľ (nar. 29.VII.1793).

30.I.1882. Narodil sa Franklin Delano Roosevelt, v rokoch 1932 až 1945 prezident USA (um. 12.IV. 1945).

30.I.1943. Kapitulovala 6. nemecká armáda pri Stalingrade.

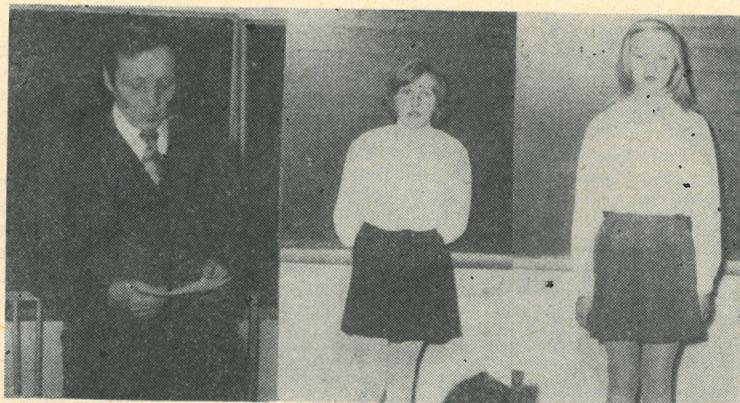
slovník Života

(29)

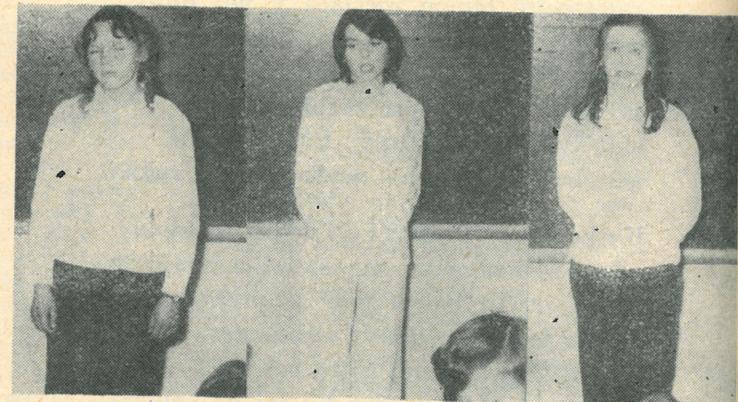
POĽSKY	SLOVENSKÝ	ČESKÝ
baza	základňa	základna
bazowac	zakladat sa	zakládat si
bazgracz	(na čom)	(na čem)
bazia	babrák, babroš	mazal, břídil
bák	bahniat-	kočička,
bákač	ka	jehněda
bebechy	čmeliač	čmelák
bebe-	jachtat	koktat
szyć	vnútornosti	vnitřnosti
bečeć	otvárať,	kuchat
beczka	pitvať	
bednareczyk	bečeć, plakat	bečet, plakat
bejca	sud, bočka	sud, bečka
bekas	debnársky učen	bednářský učen
bekon	udený bôčik	uzený bůček
beko-	ruja (čas a	místo
wisko	miesto)	říje
bela	trám	trám
pijany jak	opitý	opilý
bela	ako čik	na mol
belkot	jachtanie	koktání
beret	baret, baretku	baret, rádiovka
berlo	žezlo	želzlo
bestwić się	týraf	týrat
besztać	nadávať	nadávat
bezble-	bez chyby,	bez chyby,
dny	správny	správný

bezbolesny	bezbolestný	bezbolestný
bezbrze-	rozlahlý,	rozlehly,
žny	nesmierný	nesmírný
bezce-	zbytočne,	zbytnečně
lowo	bezúčelne	bezúčelně
bezczenny	veľmi cenný,	velmi cenný
za becen	za babku	za pakatel
bezczlowy	bezcolný	bezcelný
bezczelnie	bezovočivo	drze
bezczesić	hanobif	hanobit
bezczynosć	nečinnosť	nečinnost
bezdenność	priepast	propast
bezdomny	tulák	tulák
bezdroże	bezcestie	bezcestí
bezdzietność	bezdetnosť	bezdetnost
bezecenstwo	hanebnosť	hanebnosť
bezdomny	bezpeňažný	bezpeněžní
obrót	styk	styk
bezinteres-	neziš-	neziš-
sownie	tne	ně
bezkarne	bezrestne	bezrestně
bezlosny	nemilosrdný	nemilosrdný
bezladny	rudoprázdný	liduprázdný
bezmiar	neporiadok	neporádeček
bezmyšl-	nesmiernosť	nesmírnost
nie	bezmyšlien-	bezmyšlen-
bez	kovito	kovitě
ogródek	priamo,	přímo,
bezowocny	bez obalu	bez obalu
bezpartyjny	bezúčelný	bezúčelný
	nestránik	nestránik

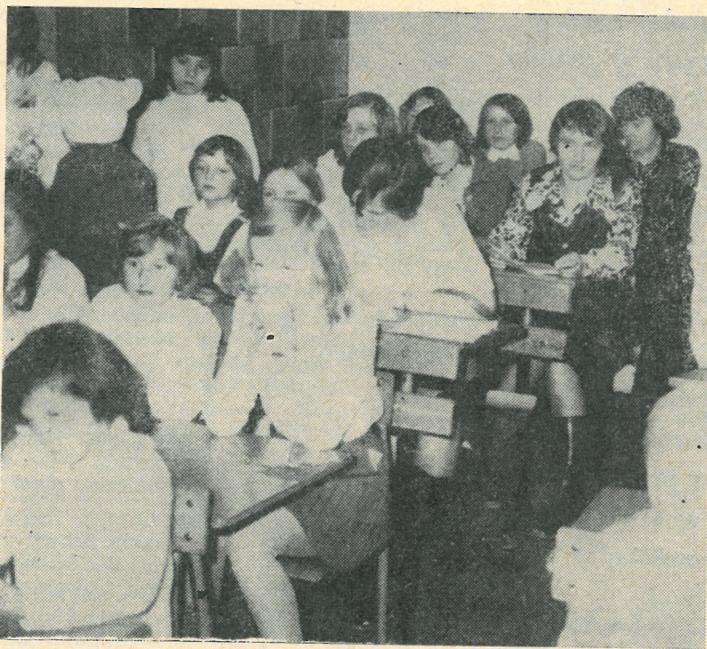
ÚSPEŠNÁ SÚŤAŽ V ČIE

Recitačnú súťaž v Čiernej Hore zahájil riaditeľ miestnej základnej školy č. 2 Józef Jasinkiewicz. Vítazky súťaže v skupine starších žiakov (5.—8. tr.) Mária Gronková (5. tr.) a Štefánia Mošová (7. tr.) zo základnej školy so slovenským vyučovacím jazykom v Novej Belej.

Držiteľky druhého miesta v skupine starších žiakov: Mária Troppová (8. tr.) zo zákl. školy v Repiskách, Danuta Šoltýsova (7. tr.) zo zákl. školy vo Vyšných Lapšoch a Božena Surmová (6. tr.) zo zákl. školy v Krempachoch.

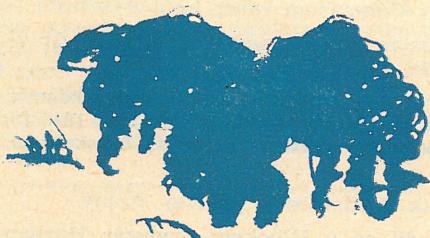
Záber z recitačnej miestnosti. Vzadu sprava: učiteľky B. Majerczaková z Nedece, M. Glodasíková z Jurgova a pred nimi A. Slabyová z Repísk.

Ako sme už písali v minulom čísle Života, v Čiernej Hore od Jurgova sa konalo II. kolo recitačnej súťaže pre žiakov učiacich sa slovenčinu na spišských základných školách. Hodno sa však vrátiť k tomuto podujatiu treba aj preto, že sa uskutočnilo po prvý raz v novej forme — v troch kolách, čo iste malo vplyv aj na celkovú úroveň súťaže.

Treba zdôrazniť, že táto úroveň bola skutočne dobrá a nepochybne vyššia, než v predchádzajúcich rokoch. Vzťahuje sa to na väčšinu súťažiacich, aj keď viac ako polovica z nich sa tohto podujatia zúčastnila po prvý raz. Predovšetkým upozorňovalo znamenité ovládanie textov skoro všetkymi recitátormi. A aj keď sa v jednom či dvoch prípadoch vyskytlo počas prednesu určité zaváhanie, možno ho pripisať skôr na rub trémy, ako nedostatočnej prípravy na súťaž. Asi z toho isto dôvodu sa niektorí účastníci, najmä debutanti, počas prednesu trochu ponáhali, čo do istej miery pôsobilo dojmom jednotvárnosti. Boli to však ojed-

nelé prípady, s čím sa stretnú na každom podujatí: Obrovská väčšina sa ukázaťa pravená, a to po každej s výslovnosťi a intonácii, pevné hlasy, pokojná, jednoducho vyhovujúca však všetkým dobrého prednesu — taktôž najlapidárnejšie charakterizuje súťaž v Čiernej Hore.

Dominovali v nej epej vej Belej, ktoré v obidvoch sktr. a 5.—8. tr.) obsadili po Podali výkon, s ktorým obstali aj na väčšom podtypu. Je to nepochybne zápráce tamojších učiteľov, dňa celého novobel'ského kra stredia, no a samozrejme s žiaci z tejto obce vyučovaním slovenským vyučovacím jazycom majú širší styk s slovadlom aj lepšie podmienky i pravy na súťaž. Na ich pozkom dobre dopadli vlastné

STÁVA SA AJ TAKTO...

Ešte som ani dobre nevystúpila z autobusu a už som začula šepot — nechcete kožušek? Chcela som. Vtedy som počula druhú otázku. — A viete, koľko teraz pýtajú? Vedela som. S týmito vedomosťami som cestovala z Varšavy, kde cena kožuchov v komisionálnych obchodoch dosahovala už výšku dvadsať piatich zlotted.

Pýtajúci sa považoval môj rozhľad za postačujúci, čo bolo podmienkou sine qua non, aby sme začali hľadať. Vraj do Nového Targu prichádzajú mnohí z celého Poľska a zdá sa im, že za desať alebo maximálne dvadsať tisíc niečo kúpia. Preto táto dodatočná skúška. Môj cicerone ma neviadol ďaleko. V prvom dome na ul. Králowej Jadwigi po zdolaní dverí — dohorený signál zvončekom, tichý šepot — ponúkajú mi tri dámske kožuchy. Keďže ma nadháňač informoval, že pánske trištvŕťové kožuchy oveľa fažšie dosahujú, rozhodla som sa pýtať aj o ne, čo mi umožní ďalšie hľadať bez toho, aby mi mohli vytknúť prílišnú prieberčivosť a nerohodnosť.

V izbe na stole stojí dvoj- alebo trojročný chlapček a cikána na politúru. Matka vôbec nereakuje. Druhý sedí na dlážke. Keď si skúšam kožuch, chýtat zašpinenými labkami velúrovú kožu, na ktorej zanecháva masné škvŕny. Teraz matku opúšťam. To už nie je stôl, to sú živé peniaze. Tresk, plesk, kde sa dá. Ešte na ulici počujejme vresk.

V ďalšom dome, niekoľko metrov ďalej, opäť tajnôstkovské známenia a klopanie. Tajomstvá slobodomurárskej lôže sú v porovnaní s tým nič. Mladý pár, od hlavy po päty vo farbe bleu, chladno si ma premeriava a vynáša z izby niekoľko kožuchov. Na prvý pohľad vyzerajú dokonca efektne, ale počas dôkladnejšej prehliadky vidím nedostatky v spracúvaní a farbení kože. Rozdiely v odtieňoch jednotlivých častí sú viditeľné dokonca v nepríliš dobre osvetlenej miestnosti. Niektoré majú lemovanie ružové ako nohavičky, alebo sú ako veľkonočné kuriatky. Najprv povedali cenu. Dvadsať. Bez ohľadu na číslo. Cena sa bude opakovat všade, s nevelkými rozdielmi. Avšak nikto ma

nenecháva na kupovanie, nechváli svoj tovar.

— Nepáči sa vám, tak nechajte. Menej prieberčív kúpia, — počujem v odpovedi na moje pochybnosti týkajúce sa farby a strihu.

Další dom. Stará goralka sediacia na priedomí nás bez slova viedie na pôjd. Historka sa opakuje s malými obmenami. Ihotačko, že nikde nemajú moje číslo. Vraj pred hodinou ešte také malí, ale niekto ma predbehhol. Zajtra zasa bude. Môj sprievodca začína strácať trpezlivosť. Od začiatku nášho putovania prišli už tri autobusy, z Katowic, Kielcova a Krakova, a ja stále

nenahovára na kupovanie, nechváli svoj tovar.

Na ulici Dlugiej, ako je len dlhá, vypláti sa navštíviť každý druhý dom. Podobne na ulici Manifestu Lipcowego. V jednom byte hrozivo vyzerajúci boxer, v inom je čistučko, ešte ďalej ako v chlieve. Další vchod je ešte viac zamaskovaný ako predošlé, lebo sa ide cez výhľad, v ktorom sa pracuje. V izbe hlinená dlážka, ale na toalete komplet kozmetických prípravkov ako v Pewewe. Všade po niekoľko kožuchov.

Sprievodca, s ktorým som sa za tých niekoľko hodín skoro spriatelia — aby si nesťažoval, stovku som mu dala skôr, — začína mi vyratovať svoje straty, kvôli mne. Má veľkú konkurenčiu, lebo ako tvrdí, ešte zo dvesto chlapov na okoli sa zaoberá nadháňaním. Ale aj tak majú

dost práce. On sám denne má podiel na troch, niekedy štyroch transakciach. Od príselca — „cepra“ má za to stovku, od predávajúceho tri. Priznáva sa k dvadsaťtisícom mesačne — samozrejme v ročnom priemere — ale nemožno zabúdať, že sezóna na kožuchy trvá iba deväť mesiacov. Najhorší je apríl, máj a jún. Od júla už začínajú objednávať tí starostlivejší, ktorí si vysnívali takú a nie inú fazónku, lemovanie a pod. Od septembra sa predaj rozbieha naplno, aby v decembri dosiahol apogeum. Vtedy sú najvyššie ceny a kupujú všetko. Tuna sa nemusia bit o zákazníkov, podobne ako nemusia o nich bojovať kožušníctvo.

Robim všetko, aby sa zbaví spoločnosti, o ktorú som sa bála, či vôbec bude, keď som cestovala do kožuchovej Mekky. Zachraňuje ma pánsky trištvŕťový kožuch, ktorý nikde nebolo možno dostať. Najskôr navrhujem, potom už prosím, aby ma sprievodca zaviedol priamo k výrobcom, aby som si mohla ušiť na objednávku. Môj návrh nie je prijatý s nadšením, veru nie. Po ceste sa rozprávame o peniazoch.

— Nesťažujem sa, — hovorí môj sprievodca — vždy je to lepšie ako na štátom, ale sprostredkovatelia, tí, ktorí držia kožuchy doma, vedia dotiahnuť do osiemdesaťtisíc. Ak je dobrý mesiac, aj sto tisíc sa dá zarobiť.

Skutočne dá sa, vedť za každý predaný kožuch sprostredkovateľ

dosťáva okolo poldruha tisíc, z čoho sám plati nadháňačka. Ostatne mu teda vyše tisíc. Dva, tri, kožuchy denne a výpočet súhlasí.

Zasa k úlohám výrobcu patrí kupovanie koží na čierne, organizácia vypracúvania koží, farbenia a šitia. No a predaj tovaru. Keď sme už prešli cestu, ktorá nebola o nič jednoduchá ako krétsky labyrinth, sme námiešte, kde sú. Bezvýsledne. Odmietať ma. Nevypláca sa brať objednávku, nemajú čas hráť na nejaké čísla a iné. To sa vysplati v máji či júli. Teraz ak v priemysle, efektívnejšia je pásová výroba, a vždy sa nájdzie niekto, pre koho hotové bude dobré.

Krajčír za uštie, podľa posúvanej šablóny, berie tristo zlottedých. Za deň môže ušiť tri kožuchy. Tri krát tristo, krát dvadsať a niekoľko dní za mesiac... Tiež nie je to najhoršie. Žiadom kľúčový priemysel, dokonca s vývozným prémiami nedá toľko.

Zarábajú aj chovateľ, ktorý bane kožky predáva súkromne a nie vo výkupnom stredisku. Roviediel v jeho prospech dosahuje od tisíc do poldruha tisíc na kožku. Na jarmoku kožuchy nekúpite. Zato možno kúpiť bany alebo kožky. Tento obchod nie je legálny, ale tresty nie sú vari príliš strašné, keď mnohí bačovia nosia na pleciach celé kopy.

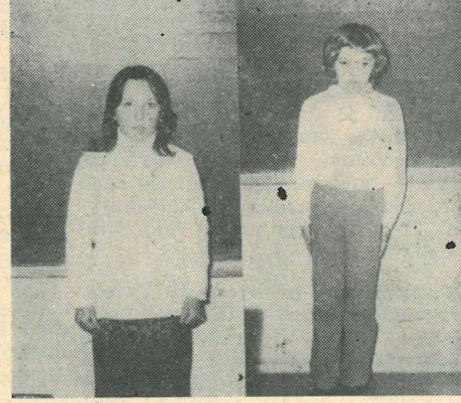
— Kúpte, panička, kúpte, nezozýšajte, budú ešte drahsie.

Na veľký kožuch je potrebných päť kožiek. Malý možno urobiť zo štyroch. Dobrá kožka

ČIERNEJ HORE

Laureátky súťaže v mladšej skupine (2.—4. tr.): Monika Kurnátová (4. tr.) zo zákl. školy v Novej Belej a Lucyna Mačičáková (3. tr.) zo zákl. školy v Jurgove.

Monika Šíškovičová (4. tr.) zo zákl. školy v Kacvíne a Eleonóra Klaková (2. tr.) zo zákl. školy vo Vyšných Lapšoch, ktoré obsadili druhé miesto v skupine mladších žiakov.

Clenovia súťažnej poroty a všetci zhromaždeni pozorne sledujú recitácie. Zľava doprava: učiteľky — C. Biegunová z Vyšných Lapšov, M. Galiniaková z Novej Belej, M. Bogacká z Kacvína, predsedu ÚV KSČS J. Molitoris, predsedu MS KSČS z Čiernej Hory S. Mlynarčík, predsedu MS KSČS z Repíška J. Repiščák, predsedu KOV KSČS na Spiši F. Kurnát, predsedu MS KSČS z Novej Belej J. Gronka a skupina žiakov.

sa ostatne možno podujatí tohto typu. ukázala skvele prídej stránke. Dobrá je, pekne modulova jednoduchá recitácia, všetkým podmienkam takto by sa dalo charakterizovať recitačné

reprezentantky Novej Belej a Čiernej Hore v skupinách (2.—4. tr.) získali popredné miesta. Obyčajne by iste dobre skvele podujatiach tohto bane zásluhou dobrej elov, dobrého ovzdušia a krajanského prejavme skutočnosti, že navštievujú školu so cím jazykom, vďaka slovenčinou a techniky i možnosti príležitosti pozadi však celnečasťnici z ostatných

Prestávka v súťaži — učitelia diskutujú o šancach svojich žiakov. Stojí zľava: J. Ščurek z Krempe, M. Galiniaková z Novej Belej a M. Gledasiková z Jurgova; sedia — M. Bogacká z Kacvína, C. Biegunová z Vyšných Lapšov a A. Slabyová z Repíška.

škôl, najmä z Čiernej Hory, kde sa slovenský jazyk vyučuje od vlaňajška, ako aj z Nedeca, ktorej recitátori sa začali učiť slovenčinu iba tento rok. Bolo treba iste veľa úsilia, aby za tak krátky čas dobre pripraviť na súťaž prakticky začiatokov. Všetkým učiteľom patrí srdečná vďaka za ich námahu pri načiňovaní a príprave žiakov na toto vydarené a milé podujatie. Vďaku si zaslúži aj Kultúornoorganizačný výbor KSČS na Spiši s predsedom F. Kurnátom za veľké úsilie pri organizovaní súťaže.

Veľké uznanie patrí aj hostiteľom tejto súťaže — riaditeľstvu a učiteľskému zboru základnej školy č. 2 v Čiernej Hore, ktorí sa svojej úlohy zhodili mimořiadne dobre. Na všetko pamätali a dokázali vytvoriť veľmi milé ovzdušie, prispievajúc výdatne k zdarnému priebehu súťaže, o ktorej možno oprávnenie hovoriť ako o veľkom organizačnom úspechu.

Zdá sa, že nová, trojkolová formá recitačných pretekov sa plne osvedčí. Jej

kladom je o.i. to, že dovoľuje zúčastniť sa recitácií všetkym žiakom učiacim sa slovenčinu na školách, umožňuje konfrontáciu recitačných schopností žiakov a uľahčuje takto postup do ďalšieho kola skutočne najlepším recitátorom. A hocia ešte nie v každej škole malo prvé kolo formu súťaže, predsa len v značnej miere prispelo k vyrovnanosti súťažiacich a celkovému rastu úrovne. Každý začiatok je fažký. Dúfajme, že aj to sa v budúcnosti zlepší.

Tohoročná súťaž mala na rozdiel od predošlých Pubovoľnú tematiku. Prispelo to k jej tematickému obohateniu, rastu jej atraktívnosti, ako aj k zvýšeniu možnosti výberu básni podľa záujmu jednotlivých žiakov. Bolo by však zahodno, aby školy pri výbere poézie vo väčšej miere využívali knižné zbierky nachádzajúce sa v klubovňach miestnych skupín.

Text a snímky JÁN ŠPERNOGA

stoji dva, dva a pol tisica. Samotný material stoji teda desať. Ušítie tristo, sprostredkovateľia poldruha. Spolu dvanásť až štrnásť. Čiže za organizáciu minus ešte za prostriedky na spracovanie koží a farbenie, zostáva načiastočne okolo päť tisíc za kus. Toľko dostáva šef.

Právo ponuky a popuku je silnejšie ako všetky zákazy najmä preto, že ide o peniaze, pre ktoré sa vyplatí riskovať.

Na každej zástavke, na rohoch ulíc, pri výkladoch, plno nadháňačov. Celá vec, ktorú som sa dozvedela vo Varšave, nemôže byť cudzia orgánom Nového Targu. Po „prehliadke čierneho trhu“ návšteva u zástupcu náčelníka mesta. Vec nie je mu cudzia.

— Nikto, kto kúpi v Novom Targu kožuch, ho nekúpi legálne, — konštatuje.

Dozvedám sa, že všetkemu je na vne nedostatok koncesií. Teda čo môže byť v tejto situácii jednoduchšie, ako ich vydáť. Vysvetlá, že takto môže myšľieť iba laik.

Dosť starosti majú už s tými osemdesiatimi siedmimi, ktorí majú legálne dielne. Ich oficiálna činnosť by sa mala obmedzovať na štitie z koží prinesených zákazníkmi a na opravy, pre ktoré sú predsa kožky tak tiež potrebné. Zásobujú sa na voľnom trhu, ale v prípade, že im dokážu zakázať nákup, postihujú ich oveľa cieľnejsie následky, ako tých z „ilegality“. Môžu teba aj viac stratit.

— Napriek všetkým fažkostiam, — vysvetľuje zástupca náčelníka, — keby som mal vydávať povolenia, v rade by stalo zo tristo osôb.

V meste je škola, na ktorej sa vzdelávajú odborníci tohto typu pre celú krajinu, ale iba malé percento kožušníkov hľadá štúdie inde. Neveľký počet zamestnáva družstvo, iní sa pustiajú do súkromného podnikania, tým viac, že ide o veľké peniaze. Z výpočtu vysvitá, že na okoli Nového Targu je 1500 až 2000 odborníkov. A živnostenské listy (koncesie) má iba 87.

A aj tých osemdesaťsedem sa dostáva do rozporu so zákonom. Neplatilo by sa zapodievať iba opravami kožuchov. Čosi iné je ušiť nový kožuch a so ziskom ho predpať. Lenže šiť nové môžu iba zo zákazníkových kožiek. Od kial má obyčajný smrteľník vziať baranie kožky? Tiež z čierneho trhu. Aby sa z nich mohlo ušiť kožuch v dielni, ktorej majiteľ má živnostenský list, je potrebný ešte doklad, že kože pochádzajú z vlastného chovu, alebo z chova najbližšej rodiny. Ale aj v gmine sú iba ľudia, ktorí za neveľký ekvivalent vydávajú z času na čas potrebný zdrap papiera. Zasa chovatelia majú v ovčinci dosť baranov a na vlastný chrbát si radšej dajú každý iný kožuch, trebárs až nylonové lísky. Na nich sa teda kužušníci radia obrátiť svojim zákazníkom. Sami si počínajú ešte inakšie. Majú právo kupovať v cudzine alebo dostávať od dolárovej rodiny. A dostávajú. Majú

na to ako doklady, colné potvrdenia a devízové účty. Lenže nevelké množstvo z dovozu sa rýchlo končí a vtedy ho začinajú nahradzovať domáce kožky. Stačí, keď ich naraz nebudeviac, ako môžu zdôvodniť. V prípade kontroly sú kryti. Vďaka týmto kombináciám vo výkladoch visia baranie kožuchy s cedulou — priležitosťná kúpa, že vraj bol ušitý z koži, ktoré domiesol zákazník a potom sa mu nepačil.

Inač sa vyhovárajú počas domovej prehliadky tí celkom „ilegálni“. Všetko čo majú v skrini patria mame, starej mame, svokroví, švagroví, a „kožuchári“ majú početné rodiny. Všetko sa siže z kožiek z chovu niekoho blízkeho. V Novom Targu asi neexistuje nikto, na ktorého rodinu by nepripadal aspoň niekoľko oviec. Nič to, že na kožuch treba păť kožiek a na dešať păťdesať. Hovoria, že šetria. Tuna nikto nikoho neudá. Rodina Corleonovcov je pri nich ako neviniatko. Mlčanie po hrob.

Týmto spôsobom dostanú iba peňažnú pokutu za štieňa načierne. A ešte ten istý deň začinajú všetko odznova.

— Z našich výpočtov, — hovorí mi zástupca náčelníka, — vyplýva, že minulý rok malo byť dodaných do výkupných stredísk 30 — 35 tis. kožiek, ale bolo dodaných trochu vyše tisíc. Ľudia, ktorí kožuch kupia v kuchyni alebo v stodole, prichádzajú potom s reklamáciou kume.

Pochopiteľné, že nie je to výrobok prvej ani druhej kvality, keďže technológia je horešia ako v stredoveku. Kože sa mäkkia a prebrusujú na kamení na brúsenie nožov. Po takomto spracovaní už o mesiac začinajú praskat vzdú a na laktach. Kľúčový priemysel má starostí s farbami. Tie, ktorími sa tuna vylúčne farbí, dobre slúžia do prvého dažďa alebo metelice, nehovoria už o tom, čo sa s nimi robí v čistiarni.

V prípade prísnejšej kontroly, keď nájdú nielen kožuchy, ale celú továrníčku, všetko sa konfiškuje, smoliari platia 100—150 000 zl pokuty a na novom mieste začinajú odznova rozvíjať výrobu. Tie peniaze tiež sú započítané do ziskov a rizika. Pokuty sú vysoké, ale rozsudok, ktorý by odstrašil, zatiaľ ešte nevyňiesol.

Čo je príčinou toho, že kožky sa nedostávajú tam, kam by sa mali, čiže do výkupných stredísk? Samozrejme peniaze, alebo skôr rozdiely medzi štátymi a súkromnými cenami. Čísla, ktoré uvediem, vysvetlia záležitosť. Počet baranov klesal od roku 1961 (3 400 000) a v roku 1975 dosahoval čosi vyše 3 milióny. Bolo potrebné zvláštne uznesenie Rady ministrov, aby dalsie ovečky nezabíjali. Zvýšili výkupné ceny o 65 percent.

Podľa odborníkov z ministerstva, čierny trh existuje nie pre reglementáciu a malý počet koncesií, ale je spôsobený predpi-

som, ktorý dovoľuje chovateľovi ponechať si časť svojej produkcie pre vlastné potreby. Práve tu sa prejavuje najviac kombinácií. Výsledok je taký, že kľúčový priemysel a družstvá nedostávajú predpokladané množstvo kožiek vhodnej kvality. Ostatne aj tak pracujú v opretí o dovoz, lebo všetko, čo možno kúpiť v obchodoch, sa v 87 percenti z gréckych alebo španielskych koží, za ktoré sa platí od kusa.

Aj zákazníci, aj obchod, aj výrobcovia vedia, že „oficiálnych“ kožuchov je primálo v porovnaní s dopytom. Ani 59 200 minulý rok, ani 71 000 tento rok, neuspokojuje potreby. Z toho iba 2000 si oblečú ženy v zahraničí. Ostatok pride do domáčich obchodov, pár tisíc do Pewexu. Toľko kľúčový priemysel. Vyše dvanásť tisíc dajú ešte družstvá. Ostatní záujemci si poradia inakšie.

Kruh sa uzavrel. Zdá sa však, že treba a musí sa urobiť pokus ako zmeniť situáciu. Aj keď nie všetko, čo navrhujú územné orgány zdá sa byť správne, vyplatiť sa hľadat iné riešenia. Iste nebudú ideálne, iste namiesto jedných fažkostí sa vyskytnú nové. Zdá sa však, že ponechanie celej veci na seba je taktikou, ktorá prináša najväčši osoby nie štátu, ale nezákoným výrobcom.

SLAWOMIRA WYSZYŃSKA

TKALCOVSKÝ UZLÍČEK

Klubovna zelovské Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku byla plná. Tentokrát zde mládež nebyla. Sešli se dospělí lidé, hodně žen, aby tento poslední listopadový čtvrtok jednali o svém Zelově. Hlavní otázku, kvůli níž sem lidé přišli, předcházela věcná informace náčelníka města Zelova a sdružených obcí mgr. Stanisława Baranowského o dvacátém výročí udělení Zelova městských práv, které připadá na rok 1977 a také o iniciativách a úkolech důležitých pro další rozvoj města. Těchto úkolů je přes třicet a na jejich vykonání je milion zlotých, avšak úspěšné splnění je věcí angažování se lidí. Neexistuje míra na prosazování zdravých místních zájmů, ale směle můžeme říci, že je silné. Příkladem může být snaha udržet v Zelově tkalcovské družstvo s vojvodským statutem, o němž se jednalo na schůzi.

Tkalci na schůzi v klubovně KSČaS v Zelově. Plán rozvoje Zelova v souvislosti s XX. výročím udělení městských práv představil shromážděným náčelník města a obce mgr. Stanisław Baranowski

V pláne práce MS KSČaS v Novej Belej na rok 1977, ktorý prednesol kr. J. Gronka, dôležité miesto má oživenie kultúrnej činnosti. Krajania z Novej Belej plánujú nábor nových členov do folklórneho súboru a nacvičenie novej divadelnej hry. Usporiadajú aj večierok pri stromčeku pre krajančeky deti. V pláne majú aj zvýšenie počtu členov KSČaS o 15 krajanov. Plánuje sa vybavenie, oprava o vymaľovanie klubovne, ako aj prestavanie pece, čo je nevyhnutné potrebné.

V diskusii, ktorá potom nasledovala, o.i. krajan František Chalupka hovoril o zlepšení práce folklórneho súboru a vybavení klubovne. Kr. František Bednárik upozornil, že sa blížia oslavu 30. výročia pôsobnosti našej Spoločnosti, ktoré treba patrične pripraviť. Je to pre Spoločnosť významná udalosť, preto treba, aby sa na prípravách podieľali všetci členovia našej organizácie. Ďalej zdôraznil nutnosť prehlbenia vzťahov a spolupráce medzi miestnymi skupinami a ÚV Spoločnosti. Krajan Andrej Skupin sa vo svojom diskusnom príspevku zaoberal problémami divadelného krúžku a navrhol, aby sa častejšie premietali nové filmy. Zároveň krajania navrhovali vybaviť dychovú kapelu KSČaS v Novej Belej uniformami.

Krajan Fr. Kurnát navrhol, aby každý rok 9. mája Kultúrnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku za účasti KOV KSČaS na Spiši organizovala pamätnú slávnosť pri pomníku padlých v druhej svetovej vojne v Novej Belej.

NOVÁ BELA

Dňa 28. novembra 1976 sa v Novej Belej konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Schôdza sa konala v klubovni miestnej skupiny a zúčastnilo sa jej 30 krajanov. Predseda MS kr. Ján Gronka zahájil schôdzku, privítal jej účastníkov a do predsedníctva pozval o.i. krajanov: Jánu Molitorisa — predsedu ÚV KSČaS, Augustína Andrašáka — tajomníka ÚV, Františka Kurnáta — predsedu Kultúrno-organizačného výboru na Spiši. Za predsedu schôdzy bol zvolený kr. Jozef Bryja.

Správu o činnosti miestnej skupiny za uplynulé volebne obdobie prednesol kr. Ján Gronka, správu revíznej komisie jej predseda kr. František Chalupka a zápisnicu z predošej schôdze prečítal tajomník MS kr. Šimon Bednárik.

Naše společnost na podnět svých členů-tkalců uspořádala toto diskusní fórum na základě důležitého faktu, a sice, že tkalcovství do Zelova přineslo přibližně před dvěma sty léty Češi, že je pěstovali a po osvobození se zasloužili o založení textilního družstva — dnešní „Zelovianky“. Ústní podání a psané zprávy potvrzují tuto historickou skutečnost. Br. Vlad. Mičan v knize Česká emigrace v Polsku a na Volyni, vydané v Brně v roce 1924, píše o Zelovanech: „A ze Zelova mnozí, vždyť to byli všichni tkalci, kdo uměl uvázat tkalcovský uzlíček, to již byl dobrý.“ (str. 47). Edward Matuszewski v knize „49 listov do braci českých“, která je literaturou faktu, cituje zprávu rychtáře z roku 1864: „... přiznávám, že každý z těch 127 sedláčků má dodatečnou práci. Až 109 se jich zabývá tkalcovstvím...“ (str. 114). Dnes v městě Zelově a obcích pracuje 600 tkalců po domácku.

Tito lidé si uvědomují, že se právě nyní v celé zemi profiluje družstevníctví a tvoří vojvodské ústředny. Jsou přesvědčeni, že mají přednostní právo starat se o umístění vojvodského družstva ve svém městě. Vždyť zdědili tkalcovskou tradici a kádrové

podmínky mají lepší než kde jinde. Jak vyhliží aktuální ekonomická situace „Zelovianky“ s přihlédnutím pouze k textilní výrobě?

Družstvo vzniklo v roce 1974 a počáteční hodnota jeho výroby činila zhruba 10 miliónů zlatých; zaměstnáno tehdy 135 osob. V roce 1976 již odvádělo výrobu v hodnotě 60 miliónů včetně 20 miliónů na export. V textilním obooru je dnes zaměstnáno 480 osob, z toho je 300 žen. Výhledově — bude-li v Zelově založeno vojvodské středisko — to bude zhruba 1000 osob s připojenými Grocholicemi a Maurycowem. To byly argumenty řady hlasů v debatě.

Odkud pramení pochybnosti a tedy nutnost další schůze? Státní svaz pletářských a textilních družstev v Pabianicích navrhuje umístit vojvodské středisko v Grocholicích, kde je pouze 60 tkalců a kromě toho obec má nevhodné dopravní spojení. To bude obavy Zelovanů, tím větší, že asi 200 lidí, z toho 90% žen — řada jediných živitelek rodin — by ztratilo práci.

Vystoupení tajemníka MV PSDS v Zelově mrg. Józefa Tosika, který pro-

hlásil, že stranické a administrativní orgány ještě neschválily rozhodnutí v této věci a že veškeré kroky budou konsultovány se zájemci, uklidnilo zelovské tkalce. Jsou přesvědčeni o tom, že mají pravdu a že splnění jejich požadavku přinese nové hodnoty jak jim, tak i celé zemi.

Schůze se zúčastnila také zástupky oddělení pro vnitřní věci Vojvodského úřadu v Piotrkowě Trybunalském Halina Ignatowská. Ujistila shromážděné členy zelovské KSČaS, že se všemi jejich důvody, opodstatněnými tradici, a také ekonomickými, seznámí příslušné vojvodské orgány.

V závěrečné části schůze soustředili shromáždění opětne pozornost na XX. výročí Zelova jako města a tedy na úkolech, které v souvislosti s tím musí splnit jak společenské organizace, tak také každý obyvatel. Je to rozsáhlý a zajímavý program a ještě o něm napíšeme.

MARIAN KAŠKIEWICZ

Mezi účastníky schůze bylo hodně žen, které se živí tkalcovstvím. Zajímají se o rozvoj tohoto odvětví domáckého průmyslu

Snímky: M. Kaškiewicz

čítatelia redakcia Čitatelia redakcia

NOVÁ BELA

Novozvolenému výboru MS KSČaS v Novej Belej želáme veľa pracovných a osobných úspechov.

F. BEDNARČIK
J. BRYJA

KREMPACHY

Dňa 28. novembra 1976 sa v Kultúrnom dome v Krempachoch konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny KSČaS. Schôdze sa o.i. zúčastnili: predseda ÚV KSČaS — Ján Molitoris, tajomník ÚV KSČaS — Augustín Andrašák, Jozef Bryja a Valent Kristofek z Kultúrno-organizačného výboru na Spiši a pozvaný host Jan Kasprzycki — náčelník gminy Nový Targ.

Všetkých zhromaždených privítal predseda ustúpujúceho výboru MS KSČaS v Krempachoch kr. Ján Petrášek.

Schôdza začala prečítaním zápisnice z predošej schôdze. Správu o činnosti revíznej komisie za uplynulé volebne obdobie prednesol kr. Andrej Svec.

Nasledovala diskusia, v ktorej krajania o.i. hovorili o nutnosti vybavenia detského súboru krojmi, vyriešení záležitosti vypožičiavania slovenských kníh v obecnej knižnici, vybavení klubovne MS nachádzajúcej sa v Kultúrnom dome vhodným zariadením.

Nasledovali voľby výboru miestnej skupiny Spoločnosti v Krempachoch, revíznej komisi a dopisovateľov Života.

ČIERNA HORA

V súhlase s plánom výročného volebná schôdza Miestnej skupiny KSČaS v Čiernej Hore od Jurgova sa konala dňa 5. decembra 1976. Klubovna MS bola preplnená krajanmi — účastníkmi schôdze, ktorú zahájil kr. Sebastian Mlynarcík.

Krajania z Čiernej Hory sa rozhodli, že keďže v ich miestnej skupine sa voľby konali prednedávnom, budú hlasovať na všetkých funkcionárov doterajšieho výboru. Účastníci schôdze jednohlasne udelili starému výboru absolútórium a zvolili ho v plnom zložení na nasledujúce voľebné obdobie.

V diskusii sa krajania zaobrali o.i. nutnosťou vybavenia dvojjazyčnej vývesnej tabuľe na obchode, potrebou doplnenia vybavenia klubovne. Potrebujú harmoniku, skriňu, kachle a vlajky. Hovorili aj o tom, že radi by sa stretli v najbližšej budúcnosti s predstaviteľmi redakcie Života.

Plán práce na rok 1977, ktorý krajania z Čiernej Hory prediskutovali a schválili na svojej výročnej volebnej schôdze predpokladá, že schôdze MS sa budú konať štyrikrát. Plánujú aj nábor 20 nových členov miestnej skupiny, zvýšenie počtu žiačkov, ktorí sa učia slovenčinu, ako aj počet predplatiteľov Života na rok 1978. Okrem toho sa krajania z Čiernej Hory zaviazali, že svojpomocne úpravia okolie svojej klu-

bovne a usporiadajú dve zábavy za účelom získania vlastných príjmov na kultúrnu činnosť.

JURGOV

Na výročnú volebnú schôdzku miestnej skupiny KSČaS v Jurgove, ktorá sa konala dňa 5. decembra m.r. v klubovni MS, prišli nielen mnohí krajania, ale aj mimoriadne veľa krajaniek, najmä mladých členiek folklórneho súboru. Predseda MS v Jurgove kr. Ján Vojtaš vrelo privítal zhromaždených, medzi ktorí boli krajania František Kurnát a Jozef Bryja z Kultúrno-organizačného výboru na Spiši, a povedal, že je mimoriadne rád, že na schôdzi vidí toľko mladých tvárví.

Schôdzu viedla krajanka Anna Mačičáková.

V diskusii, ktorá prebiehala v dobrom ovzduší, o.i. krajan Andrej Gomboš upozornil na nevyhnutnosť zariadiť čo najskôr spišskú izbu, lebo budovala, v ktorej sa má nachádzať bude čo nevidieť v dezolatnom stave. Krajan Bigos sa zaobral otázkami školstva a dvojjazyčných vývesných tabuľ na obchodoch. Dôležité miesto v diskusi zaberala otázka ohrevania klubovne miestnej skupiny v Jurgove. Klubovna má elektrické ohrevanie, ale zatiaľ sa nesmie používať, následkom čoho je v miestnosti veľmi zima. V týchto podmienkach nie je možné robí akúkoľvek orga-

nizačnú alebo kultúrnu prácu. Táto vec si vyžaduje rýchle vybavenie.

V pracovnom pláne, ktorý Jurgovčania schválili na svojej výročnej volebnej schôdzi, sa o.i. hovorí o zvýšení počtu členov miestnej skupiny o desať, ako aj o zvýšení počtu predplatiteľov Života na rok 1978.

Na tejto schôdzi krajania diskutovali nielen o otázkach organizačnej a kultúrnej práce, ale aj o hospodárskych otázkach. Mnohí krajania sa sťažovali, že divá zver robí veľké škody na poliach so zemiakmi, jačmeňom a ovsom a patričné orgány neplatiat odškodenie.

Nasledovali voľby výboru miestnej skupiny, revíznej komisie a dopisovateľov Života.

Na záver schôdze, predsedal MS kr. Ján Vojtas počas výberu miestnej skupiny za dôveru a za vysokú frekvenciu na schôdzi a prosil, aby nadálej spolupracovali s výberom MS, aby sa podieľali na kultúrnej činnosti v klubovni a podporovali prácu folklórneho súboru.

J. BRYJA

ZELOV

Dne 12. prosince minulého roka se v miestnosti družstva "Zelovianka" konalo VI. zasadanie Národní rady města a obce Zelova. Zasedání se zúčastnili: poslanec Bronislaw Cieniewski, ředitel zdravotního odboru Vojvodského úřadu v Piotrkowě Trybunalském, zástupci strany a městské administrativy, další pozvaní hosté a čtyřadesát členů.

Casový rozvrh plnění hospodářských úkolů ve spojení s oslavami dvacetiletí města předložil náčelník Stanislaw Baranowski. M.J. oznámil, že nová přádelna bude uvedena do provozu s devítiměsíčním zpožděním a to z technických důvodů. Obchodní dům v ulici Waryńskiego bude dokončen do 30. září t.r. V letošním roce bude nákladem Zelovských závodů bavlnářského průmyslu postavena mateřská škola v ul. Zeromského. Co se týče rekreačního střediska na Patyckách, na jaře t.r. budou zahájeny práce. Vykonačatel — Bełchatowský Energetický blok — vypukl 17 hektáru půdy, na nichž vznikne šest vodních nádrží a chce jak nejrychleji tuto oblast obhospodařit. Dále bylo na řadě autobusové nádraží v ul. Zeromského — pořízení dokumentace a zahájení práce. Družstvo "Zelovianka" provede do konce roku 1977 generální opravu zdravotního střediska č. 2. Zelovské bavlnářské závody nákladem milionu zlatých upraví jesle v domu koupeném v ul. Poznańské. Koncertní estrádu na Náměstí požárníků provede brigádnicky Základní škola mechanizace zemědělství. Mléčnou jidelnou v Kościuszковě ul. staví Družstevní služby "Zelovianka" a novou restauraci na rohu ul. Zeromského a Szkoły postaví Obecní družstvo; zaháji stavbu ihned po vyřízení formalit. Všechny domy podél hlavních ulic budou opraveny do 1. května t.r. Stavební místa na stavbu rodinných domků v ul. Zeromského budou přidělena v květnu t.r.

Fond sociální péče o staré lidi vzrostle v roce 1977 ze 620 tisíc na 980 tisíc zlatých.

Na záver zasedání byla předána státní vyznamenání zasloužilým občanům. Bronzový Kříž za zásluhy obdržel člen naši Společnosti krajan Jiří Pospíšil z Ignacova za dobré hospodaření na usedlosti, kterou zdědil po otci Gustavu Pospíšilovi.

WACŁAW LUŚCIŃSKI

V listopadě minulého roku založili v Zelově nový hudební soubor. Jeho členové sou-

stavne dvakrát týždeň plne cvičiť na elektrických kytarách a bicích nástrojoch a čini rychlé pokroky.

Kulturní instruktorka Mirona Czyżkowá dala písomnou výpověď UV KSCaS a oznamila do výboru oddílu. Její výpovědní lhůta se skončila 31. prosince 1976. Nyní zelovský výbor KSCaS čeká na pokyn z ústředního výboru, aby mohl hledat někoho jiného na toto místo.

Red.

ZAKOPANE NA... ORAVE

Oravania si celkom iste s veľkým záujmom prečítali článok s týmto titulkom v 224. čísle Gazety Południowej z októbra t.r., v ktorom sa píše o budúcom turistickom obhospodarení Oravy.

Orava má skutočne veľmi dobré turistické podmienky. Je to predovšetkým príroda s Babiou horou a jej národným parkom. Vraj je tuna najčastejší vzdach v Poľsku. Oravské dedinky udivujú návštěvníka zaujmavou ľudovou architektúrou.

Podľa plánov na Orave má vzniknúť turistické mestisko a celá oblasť má byť rozdeľená na tri časti: prírodnú, kultúrnu a parkovú. V kultúrnej časti, kde sa nachádzajú obe Zubrie a Lipnice, má byť jadro turistického mesteca. Zanedlho ma sa tu začať s výstavbou letovísk, hotelov, sanatórií, turistických chat, reštaurácií a krčiem, ako aj lyžiarskych a sánkárskych tratí, výťahov a lanoviek, motelov, autocampingov a pod.

Sú to veru veľkolepé plány a po ich uskutočnení by Oravania mali „doma“ prácu po celý rok, čo je veľmi potrebné, keďže zatiaľ na Orave nie je veľa pracovných príležitostí.

Výstavba druhého Zakopaného na Orave bude motorom pokroku pre celú túto oblasť.

BRONISLAV KNAPČÍK

STOROCNÉ JUBILEUM

Katarzyna Jarkiewiczová, obyvatelka Nového Targu, dožila krásneho veku — rovných sto rokov.

Pri tejto príležitosti sa na matričnom oddelení Národného výboru v Novom Targu konala milá slávnosť, na ktorú prišli mnohí rodinní príslušníci oslavenejkyne, ako aj predstaviteľia mestských orgánov a mládežníckych organizácií, ktorí jej odovzdali kyticu kvetov a príležitosťné diplomy.

Katarzyna Jarkiewiczová z Nového Targu oslavovala ste narodeniny.

Snímka: E. Kaczmarczyk

Hodno poznamenať, že Katarzyna Jarkiewiczová napriek svojmu vysokému veku sa cíti zdravá. Keď som jej položil otázku, ako dožíť sto

rokov povedala: jesť veľa „grúfov“ s kapustou, zeleniny, ovocia a manuálne pracovať na čerstvom vzduchu. Snáď aj na Spiši a Orave sú storoční jubilanti? Napíšte nám o nich.

„SWARNI“

Už istú dobu Nový Targ sa môže pochváliť svojím goraliským súborom „Swarni“. Súbor je mladý, ale veľmi ctižiadostivý a dosiahol už pekné výsledky. Súbor vznikol v roku 1974 z iniciatívy miestnej organizácie Zväzu Podhalancov v Novom Targu. Načiňuje pravidelne každý týždeň na scéne Vojvodského kultúrneho strediska. Podhalanská filiálka v Novom Targu, za výdatnej pomoci Nowotarských závodov kožiariskeho priemyslu, ako aj mestských orgánov.

Tri priezviská sú nastále spojené so súborom: umelec-

ký vedúci súboru mgr. inž. Michal Bobák, hudobný inštruktor, profesor matematiky Józef Staszek, ako aj Adam Sawina — ktorý sa o súbor stará.

Napriek tak krátkej existencii súbor sa môže pochváliť mnohými úspechmi, ako napr. cena na Festivali poľských goralov v Żywie. V máji roku 1976 sa zúčastnil na stretnutí Európskych folklórnych súborov v Rakúsku, kde sa tešil veľkemu záujmu. O popularite, ktorú si získali členovia súboru svedčí aj fakt, že ich pozvali do Rakúska po druhýkrát. Ne možno ani vypočítať všetky podujatia, ktorých sa súbor zúčastňuje. Smelo možno povedať, že skoro každá väčšia slávnosť v meste sa koná sa účasti „Swarnych“. Posledným veľkým úspechom súboru bol ziskanie Striebornej valašky v septembri na XV. Tatranskej jeseni v Zakopane.

Text a snímka:
EUGENIUSZ
KACZMARCZYK

Súbor „Swarni“ počas skúsky.

PROSPEŠNÁ SPOLUPRÁCA

Dostali sme od kr. F. Bednárika z Novej Belej list, ktorý mu zasla vedúci hudočného súboru Melódia z Višňu pri Bratislave — Vít Hrmo. Tento súbor, ako sme už písali, rozvíja úspešnú spoluprácu s našou Spoločnosťou na Spiši a Orave, a niekoľkokrát vystupoval medzi krajanmi. Uverejňujeme výňatky z tohto listu, ktoré snáď budú zaujímať našich čitateľov:

— Nás dievčenský súbor

(TOM) už druhý rok udržuje s Vami kontakty. Sme veľmi radi, že po vlaňajšom prvom vystúpení u Vás v Novej Belej sa podarilo v tomto roku rozšíriť našu spoluprácu s Vami. Ved v júli tohto roku sme už uskutočnili 4 programy pre Vás.

Checem sa aspoň stručne podelí s Vami o naše zážitky a poznatky z cesty k Vám. Myslime, že nás zájazd dopadol dobre. V sobotu 17. júla sme učinkovali s estrádnym

Na snímku nahoře: ještě jeden pohled na školní mládež z Podvuku. Dole: krajan Miroslav Nevečerák ze Žlobnice u Kučova s dětmi. Rodina Nevečeráková je jednou z neaktivnějších v okolí

programom medzi mládežou v Jablonke. V ten istý deň večer sme ešte učinkovali dve hodiny na tanecnej zábave. Obidve tieto vystúpenia splnili cieľ. Poznali sme našich krajanov na Orave a oni poznali nás. Vďaka za starostlivosť o nás na Orave patrí kr. J. Omylakoví, ktorý zriadil pre nás nocľah a stravu, hoci sme všetko organizovali sami.

V nedeľu učinkoval nás súbor s estrádnym programom popoludní v Krempachoch a večer v Novej Belej. Aj tu sa o nás dobre postarali. Naše učinkovanie na Spiši po kladáme za úspešné.

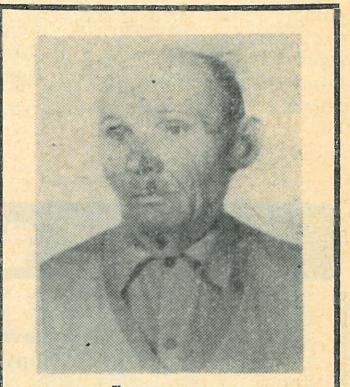
Najväčšiu zásluhu na udržiavani kontaktov s nami má kr. F. Bednárik. Jemu díkujeme, že dokáže viesť s nami korešpondenciu a vďaka nemu poznáme Vás a Vás časopis Život. Sme radi, že v minulom roku ste v Živote venovali niekoľko riadkov aj nášmu učinkovaniu v Novej Belej.

S odstupom času môžem dnes hodnotiť prácu nášho súboru v lete 1976. Bolo to pre nás súbor veľmi náročné leto. Na zájazd k Vám máme vcelku dobré spomienky. Najhlavnejšie na celej veci je však to, že sa prehľbilo naše vzájomné poznanie. Verím, že v budúcom roku to dopadne ešte lepšie. Za najvydarenejšie vystúpenie pokladáme naše vystúpenie v Krempachoch, kde funkcionári KSCaS pripravili dobré prostredie, kde bolo veľmi pozorné obecenstvo a dobrá návštěva. Myšlienok, ktoré ma napadajú pri spomienke na Vás, je veľa. Ved' pobyt medzi Vami bol plný zážitkov, plný stretnutí... Preto prosím, aby ste dovzdali našim priateľom u Vás, našim krajanom srdečný pozdrav od celého našeho súboru.

Verím, že naše kontakty sa budú aj do budúca pekne rozširovať. Pre zlepšenie našej spolupráce by možno prospelo, keby sa podarilo vopred pripraviť plán našej cesty k vám a dodržať ho, čím by sa získalo čas na predvedenie programu aj v ďalšej obci...

Záverom Vás všetkých, našich krajanov na Orave a Spiši srdečne pozdravujeme a tešíme sa na dobrú spoluprácu do budúca.

VÍT HRMO

ODISIEL OD NÁS

Dňa 10.X.1976 umrel náhle vo veku 74 rokov zaslužilý člen a aktivista našej Spoločnosti, krajan KAROL MICHALAK z Veľkej Lipnice. Krajan Michalak patril k zakladateľom Miestnej skupiny KSCaS vo Veľkej Lipnici a jej dlhoročným funkcionárom; o.i. do posledných dní svojho života zastával funkciu pokladníka MS. V rokoch druhej svetovej vojny sa aktívne zúčastnil protifašistického odboja v Slovenskom národnom postaní. Odišiel od nás vzorý krajan, obetavý činiteľ a všeobecne oblúbený človek.

Cesť jeho pamätku.

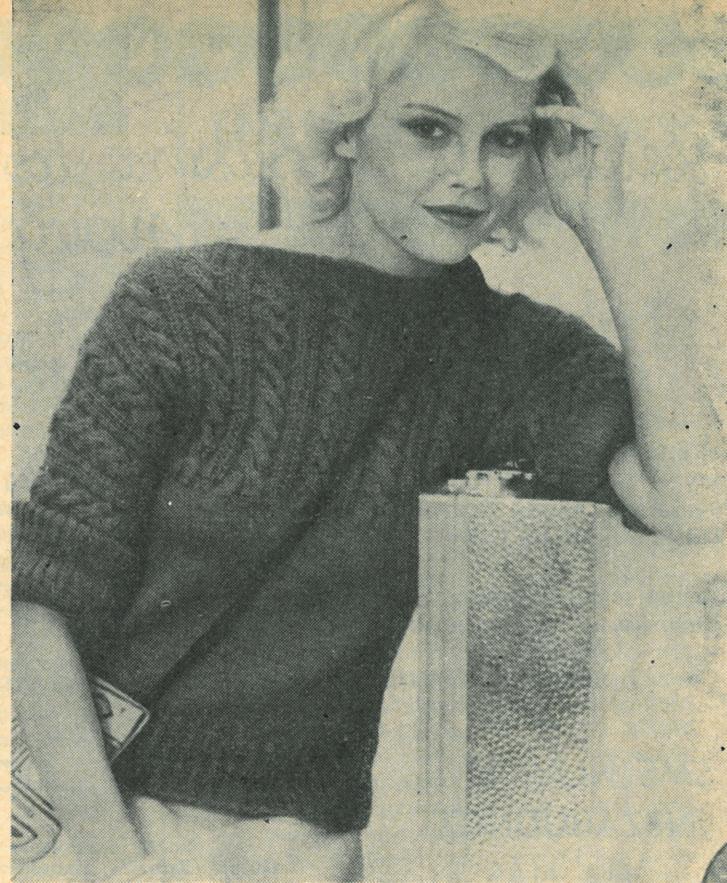
MS KSCaS vo Veľkej Lipnici
KOV KSCaS na Orave

SACRAMENTO (USA): Sú už 30 rokov manželmi. Tvrdia, že v tomto čase nemali možnosť spoločne stráviť dovolenku, že museli pracovať a vychovávať štyri deti. Avšak keď posledné z nich odišlo z domu a založilo vlastnú rodinu, oni sa rozhodli začať život odznova. On dal výpoved' z práce a predal dom, kúpili prívesné vozidlo, ozdobili ho nápisom „oslobodení rodičia“ a — ako tvrdia ich dospelé deti — stratili sa bez stopy.

Po smrti istého 83-ročného Angličana vysvitlo, že celý majetok zapísal svojmu dlhočinnému „úhlavnému“ nepriateľovi, susedovi, s ktorým bojoval rôznymi spôsobmi. V testemente vysvetlil, že... „výborný krvný tlak a dlhé roky života vďačil stálemu vzrušeniu, ktoré bolo následkom hádok so susedom.“

Janko príde domov a otrásený volá:

— Mama! Tú mačku, ktorá sa vyhrievala na streche nášho domu, zrazilo auto!

— Co nepovieš, — odpovedá matka, — kam sa len to auto zahmalo!

TAKÝ JE ŽIVOT

Americký psychiatr, dr H. Johnson uskutočnil anketové výskumy medzi 6000 ženatými mužmi z rôznych prostredí. Vysvitlo, že čím je kto bohatší, tým je náhyniejsi klamat ženu. Medzi mužmi zarábajúcimi menej ako 10 000 dolárov ročne „zakáša“ iba 13,5 perc. Zámožnejší, zarábajúci vyše 15 000, sú už oveľa menej verní, až 20,2 perc. z nich sa priznalo k nevere. Bohati, ktorých príjmy prekračujú 50 000, sú najhorší — až 32 percent z nich klamajú svoje manželky...

POVEDANÉ — PREČÍTANÉ

Zeny zbožňujú počítanie: svoj vek delia na polovicu, dvakrát násobia cenu šiat, trikrát násobia príjmy manželov a vždy pridávajú päť rokov najlepšej priateľke.

Manželstvo je ako lotéria, ale keď prehraš, nemôžeš vyhodiť lós.

Významného aténskeho politika Alcibiadesa sa spýtal jeden priateľ:

— Povedz mi, prečo žiješ s heterou Leisou, keď vieš, že ta nemiluje?

— Môj drahý, — odpovedal Alcibiades, — víno a ryby mátiež nemilujú a predsa mi chutia.

Pýta sa kto si Sokratesa, veľkého gréckeho filozofa, či

sa má ženíť alebo nie.
— Čo by si neurobil, oľtuješ, — odpovedal.

Z domáceho hrnca...

NEŽ MLÁDÉ DOSPÉJE

Ve výchově dítěte můžeme dosáhnout mnoho dobrého chválením. Jestliže na to dítě zasloužilo, nešetřme pochvalami. Casto však si neuvědomujeme, že nezasloužená chvála nebo nesprávná formulevaná, může u dítěte budit nezdravou ctižádost, touhu po cincích, které nemůže ještě vykonat. Podporování takové ctižádosti je velkou chybou a může vést dítě ke snaze vyniknout, ale nikoliv naučit se. Často vidíme, že děti, které mezi sebou soutěží, nedovedou si vzájemně pomáhat. To v budounosti zatíží na vztahu dítěte k dospělým, k lidem, kteří budou stát na cestě ke kariéře.

Clověk ctižádostivý je jenom kladným, ale pouze do okamžiku, v němž ctižádost mu nezacloni vše, co se kolem něho děje; do chvíle, v níž přestane vidět vedle sebe jiné lidi.

Vyblednutú farbu farbisťých látok osviežíme octovou vodou. Pri ružových a zelených pridáme za lyžicu tuhého octu do horúcej vody, pri červených látach — do studenej vody. Octovú vodu používame aj pri praní látok, ktoré púšťajú farbu, čomu octová voda častočne zamezdí.

Pivo osvěžuje černou barvu. Černá bavlnená látka nevybledne, jestliže ji občas po vypráení vymácháme v pivě.

Jednotlivé nylonové punčochy v rôznych barevných odstínoch vyvařujeme několik minut v mírně osolené vodě. Budou mit stejnou barvu.

Humor

V pôrodnici sa pýta ošetrovateľka kolegyne:

— To pláču tak hlasno tie štvorčatá, ktoré sa dnes narodili?

— Nie, — odpovedá kolegyňa, — ich otec.

Želáme Vám všetkým dobrý, šťastný a veselý nový rok!

M
L
A
D
Ý
M

JANUÁR

Krajina je biele kozliatko,
hory — to sú ostré rohy.
Po snehu si chodí. Zákrátka
už ju z toho bolia nohy.

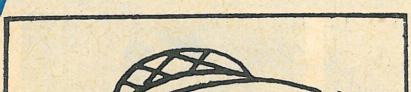
Krajina je biely capko,
v kožúšku a s bielou čiapkou.

DANIEL HEVIER

SME HLDNÉ —
NEZABUDNITE
NA NÁS

OBRAZKY SÍ PEKNE
SAMI VÝMALUJTE
PASTELKAMI.

SÁNKOVÁCKA

Máme nové periny!
Sniežik zbielil doliny!
Krikom znejú kŕdle detí,
kto chee, nech ta s nimi letí.

Hoc im vietor tváre líže,
eden z nich si nesie lyže,
druhý mostík buduje
a tretí sa gufuje.

EVA MÉSZÁROŠOVÁ

ZIMNÝ VECER

Z bielej šálky v rukách mamy
voníte teply čaj,
a tam vonku pod snehami
odpočíva kraj.
A tam vonku stuhlo pole,
treší tuhý mráz.
Súmrak nechal stromy holé
vetru napospas,

kým tu v teplej izbe mama
čajom hostí nás.

ALOJZ ČOBEJ

• • • ...DOLNÁ ZUBRICA...

My, žiačky základnej školy v Dolnej Zubriči blahoželáme našej paní učiteľke Anielu Kulaviakové pri príležitosti vyznamenania Zlatým krízom za zásluhy, ktorý dostala za svoju dobru prácu. Paní učiteľka A. Kulaviaková nás učí slovenský jazyk. Všetci máme veľmi radi našu paní učiteľku a dúfame, že nás ešte dlhé roky bude vyučovať.

Máme aj prosbu k ujovi Jánovi Kovalíkovi, aby pre nás napísal ďalšie príbehy o zvieratkach, také, ako poviedka o srne Lesinke, ktorá sa nám veľmi páčila.

Gražyna Vengrínová
Mária Vengrínová
Mária Kuláková

PERLIČKY Z VESELEJ KAPSÍČKY

— Karolko vidí po prvý raz korytnačku a pýta sa predaváča:
— Koľko stojí to zvieratko?
— Stodvadsať korún.
— I s krabicom?

— Otec, môžem sa ta dáčo opýtať?
— Pravdaže.
— Prečo má kohút hrebienok, keď sa nemôže česať?

— Však nevieš, prečo mesiac vstáva, keď slnko ide späť?
— Aby si nemusel kúpiť budík!

— Nevidí sa ti, že jazvečík je čudný pes?
— Nie. Keď je taký nízky, museli mu pridať na dĺžku.

Malá Zuzka bola s rodičmi v Egypťe a po návrate domov rozprávala spolužiačkam:
— Všade je tam samá rovina, iba favy majú na chrbte hory.

— Prestan sa ma už na kačičku vypýtať. Keď som bol taký ako ty, nikdy som sa na nič nevypytoval.
— Hm, preto teraz nevieš odpovedať.

STRÝCKO KARNEVAL

Dnes je u nás veľký bál,
rozprávkový karneval.
Sprievod masiek krúži v kruhu,
jedna maska strieda druhú.

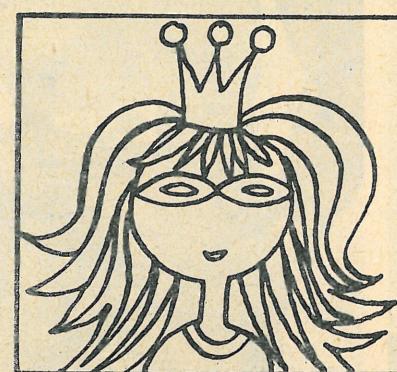
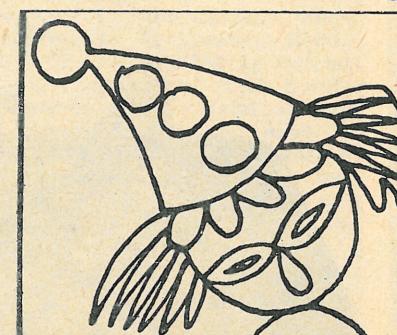
Popolvár a slnečnica,
rytier, kôň a tančenica.
A do tanca všetkým hrá
náš orchester „Tramtará!“

Tancujeme zasypaní
stuhami a konfetami:
Snehulienka, slon a liška,
trpaslíci, lev a myška.

A ten vzadu, čo má bradu,
prišiel na bál pre parádu?
Je to šašo a či kráľ?
Je to strýcko Karneval!

JARMILA ŠTÍTNICKÁ

VYMALOVANÉ OBRAZKY
VYSTRIHNITE A POSLITE
DO REDAKCIE.
NAJKRAJŠIE ODMENIME
KNIHAMÍ.

STRAKA A LÍSKA

KAZAŠSKÁ BÁJKA

Liška raz spozorovala straku. Lahla si na cestu a tvárla sa, že je mŕtva. Straka zliefta zo stromu a sadla si na lišku. Chcela sa presvedčiť, či je liška skutočne mŕtva, preto jej stúpila na hlavu. V tej chvíli ju liška chňapla za nohu. Straka horko zaplakala:

— Prečo pláčeš? — spýtalas liška.

— Keď som bola malá, rodičia ma stále napomínavi, aby som nebola taká zvedavá, že ma raz iste chytí liška, odnesie na vysokú skalu a odtiaľ zhodi dolu tak, že na každom kameni zachytí sa chumáč môjho peria. Teraz sa to splnilo, akože by som nenašielka, — nariekala straka.

Liška sa rozhodla, že urobí, ako povedali rodičia mladej straky. Vyliela na najvyššiu horu a zhodila straku dolu. Straka radostne zatrepolala krídłami a odletela. Liška ostala stáť na vrcholci hory a od údivu zabudla aj ústa zatvorí.

ČEL'ADNÍČEK V KONOPNEJ KOŠELI

Kde bolo, tam bolo, bolo to v sedemdesiatej siedmej krajine, kde sa voda sypala a piesok sa lial. V tej krajine býval jeden kráľ, čo mal mnoho kráv a sto sudov zlata, to je pravda svätá. Kráľ bol nielen bohatý, ale aj múdry a mocný. Preto dal vyhlásit, že ak ho niekto premôže v sile a rozume, dá mu polovicu kráľovstva. Všelijaki siláci a mudráci chodili sa pasovať s kráľom, lenže nikto z nich v skúške neobstal.

Raz prišiel na kráľovský dvor čeladníček v krpeoch a konopnej košeli. Sprvotí sa mu smiali a napokon sa ho báli. Obstál vo všetkých skúškach a už mal len poslednú. Ale tá bola najťažšia. Mal prejsť pomedzi hromy a blesky od hradu po obzor a nazad. Z predošlých silákov a mudrákov nik živý v tejto skúške neobstal. Lenže čeladníčka to neodradilo.

„Nuž dobre,“ povedal kráľ. „Možno budeš mať šťastie.“

„Šťastie?!“ odpovedal čeladníček. „Mám silu a rozum.“

„Nuž dobre,“ prisvedčil kráľ. „Uvidíme.“ A hneď nato sa strhla preukrutná búrka. Blesky-plesky talí z neba len o niečo redšie ako prudký dážď. Hrmavica tak striasla zem, že ľudská noha nemohla na nej chvíľu pokojne postať. Všetci čakali, ako čeladníčka búrka zmetie.

Lenže čeladníček si veselo zahvízdal a s odvahou skočil medzi blesky. Potom začal pomedzi nohami tak zručne prepletať, že ho ani jeden blesk nemohol zasiahnuť. Zvŕtal sa, vyskakoval, odskakoval, preskakoval, podklakoval, až sa šťastlivu dostať k obzoru. A od obzoru takým istým spôsobom ešte šťastlivejšie nazad.

Kráľ uznal, že ho čeladníček v krpeoch a konopnej košeli premohol. Nuž rozhadol sa, že slovo statočne dodrží. Ale mal ešte jednu-jedinú žiadosť: kým by sa zriekol polovice kráľovstva, chcel, aby čeladníček ten nevidaný tanec, čo tancoval pomedzi blesky a hromy, ešte raz zatancoval na kráľovskom dvore pred očami všetkých.

Čeladníček sa nedal dlho nahovárať, zahvízdal a skočil. Všetci hľadeli ako dupčí, ako sa odráža od zeme, ako prepletá a pokreskáva nohami. Bol to zázrak nad zázraky.

Bol to tanec nad všetky tance a dali mu meno odzemok.

Kráľ sa potom zriekol polovice kráľovstva. V tej polovici kraľoval čeladníček. Preslávil sa nielen silou a múdrostou, ale aj tým, že vo svojej krajine všetkých naučil tancovať ten záračný tanec. A tak sa odzemok stal ľudovým tancom, aby ste to vedeli, vtedy, keď bol kráľom čeladníček v krpeoch a konopnej košeli.

MARGITA FIGULI

NOWE ZASADY PRZYJĘĆ DO PRACY

Od 15 września br. obowiązują znowelizowane przepisy prawne dotyczące przyjmowania pracowników do pracy w społecznionych zakładach. W dniu tym bowiem wszedł w życie Uchwała nr 185 Rady Ministrów z 20 sierpnia br. ogłoszona w Monitorze Polskim nr 36 poz. 160, mająca na celu zapewnienie prawidłowego doboru pracowników oraz ich stabilizację w pracy.

Tak jak dotychczas, o przyjęciu pracownika do pracy decyduje kierownik

zakładu. Novum wprowadzone przez uchwałę to powołanie przy kierowniku zakładu organu doradcze go w postaci 5-osobowej komisji przyjęć, w której skład mogą wchodzić: przedstawiciele zakładowych organizacji zawodowych, politycznych, młodzieżowych, dlużoletni wyróżniający się pracownicy oraz przedstawiciele działu kadr (slużby pracowniczej) zakładu.

Do zadań komisji przyjęć należy rozpatrywanie i opiniowanie wniosków o przyjęcie do pracy, a w szczególności opiniowanie zapotrzebowania na pracowników, zgodności tego zapotrzebowania z planem przyjęć, kwalifikacji kandydata i wysokości jego wynagrodzenia. Oprócz tego komisje przyjęć mają wspólną z zakładową służbą pracowniczą w badaniu kompletności dokumentów.

mentacji personalnej kandydata do pracy, oceny jego przydatności na dane stanowisko, posiadane kwalifikacje zawodowe itp., jak również sprawować opiekę i kontrolę nad przebiegiem adaptacji, społeczno-zawodowej nowo przyjętych pracowników, a przede wszystkim absolwentów szkół.

Ta nowa forma przyjęć do pracy odnosi się do tych pracowników, którzy są skierowani przez właściwe władze zatrudnienia lub angażowani bezpośrednio przez zakład, ale za zezwoleniem organu zatrudnienia.

Nie dotyczy natomiast pracowników angażowanych na stanowiska wyłączone z pośrednictwa

Absolwenci szkół zawodowych kierowani są do pracy według następujących zasad:

— ze szkół rolniczych — do pracy w rolnictwie i przetwórstwie rolnym oraz do jednostek z rolnictwem współpracującymi. Z innych szkół zawodowych, absolwenci pochodzący z ośrodków wiejskich i małych miast kierowani są do pracy w pierwszej kolejności do zakładów świadczących usługi dla rolnictwa lub usługi dla ludności wiejskiej.

Omawiana uchwała zobowiązuje zakłady, by organizowały według przyjętego miejscowego zwyczaju, urocyste przyjęcia do pracy ludzi po raz pierwszy ja podejmujący, a potem roztoczyły należytą opiekę i kontrolę nad przebiegiem procesu adaptacji społeczno-zawodowej takich nowo przyjętych pracowników.

K.K.

PARATYFUS PROSIĄT

Paratyfus jest chorobą zaraźliwą, na którą chorują prosięta w wieku do 4 miesięcy, rzadziej starsze. Natomaist świnie dorosłe nie zapadają wele na tę chorobę. Najczęściej spotykane masowe zachorowania prosiąt są w okresie wiosennym i jesiennym, co nie znaczy, że spotyka się je w innych okresach. Zarażenie prosiąt następuje za pośrednictwem karmy i wody zawierającej zarazki paratyfusa, oraz przebywanie w jednym koju ze sztukami chorymi. Występowaniu tej choroby sprzyjają: wilgotne i zimne pomyśczenia, zle żywienie oraz przeziebienia. Przebieg choroby jest najczęściej przewlekły, i trwa wówczas do dwóch tygodni, a głównym objawem jest biegunka, która znika po pewnym czasie, a potem

znowu się pojawia. Choroba prosięta słabo rosną i stopniowo chudną. Na 10 chorych sztuk przeciętnie 7 pada. Jeżeli, co zdarza się rzadziej, paratyfus przebiega gwałtownie, wówczas trwa 3 dni i kończy się śmiercią. Charakterystycznym objawem takiej postaci choroby jest wysoka temperatura, brak apetytu, niekiedy biegunka ze śladami krwi w kotle. Przed śmiercią występuje fioletowe zabarwienie skóry uszu, szyi i brzucha, niekiedy zwierzę dostaje drgawek. Jest to choroba bardzo trudna do rozpoznania, często występuje razem z pomorem świń. W celu szybkiego zlikwidowania choroby należy prosięta u których występuje biegunka i podwyższona temperatura, natychmiast odosobnić, a sztuki charlaczce i ciężko chore przeznaczyć na ubój. Prosięta podejrzane o zarażenie się, a także oseki, wśród których są chore, należy razem z macyją dokładnie wymyć wodą z mydłem, a następnie zmyć roztworem kreoliną (1 łyżka stołowa na 1 litr

wody). Potem przenosi się je do czystego, uprzednio odkażonego kojca. W porze chłodnej należy umyć prosięta tylko w pomieszczeniu ogrzewanym i uważać aby nie przeziębili się. Koje lub cały chlew, w którym stwierdzono paratyfus, trzeba dokładnie oczyścić i odkażać świeżym mlekiem wapiennym. Naważ powinien być usuwany codziennie i układany w kopie w celu samoodkarzenia. Wszystkie przedmioty służące do oprządzania świń po skończonej pracy należy odkażać do tego celu najlepiej nadaje się mała łyżeczka z roztworem kreoliną (1 litr kreoliny na 50 litrów wody) do której wstawia się wspomniane przedmioty. Prosięta odsadzone od macyiora należy karmić pożywną i lekkostrawną paszą. W cieplej porze roku podawać zielonkę i marchew z dodatkiem węgla, soli i mączki kostnej. Trzeba pamiętać o odkażaniu obuwia i odzieży osób oprządzających chore prosięta. Jak przy każdej chorobie zakaźnej bardzo ważne jest zapobieganie. Maciory na 3–5 dni przed

HENRYK MĄCZKA

v hmoždiři utlučeme, projíme a v dobře uzavřené kořence uschováme. Do paštiky dáváme koření jen na špičku nože (podle množství masa).

PAŠTIKA Z TELECIHO A VEPŘOVÉHO MASA

40 dkg teleciho masa, 40 dkg vepřového, 3 dkg másla, 5 dkg cibule, 5 dkg mrkv, 4 zrnka bílého pepře, 20 dkg vepřových, telecích nebo drůbežích játer, 3 lžice vína sherry nebo rumu, 2 malé žampióny paštikové koření, plátky slaniny na vyložení formy. Telecí a vepřové maso z

kýty vložíme na osmaženou cibuli s mrkví, osolíme, opepríme a udusíme do měkkta. Studené maso dvakrát umeleme, přidáme rum nebo sherry, na nudličky nakrájené žampióny, na špičku nože paštikové koření, sůl a podle potřeby procezenou šávou z masa. Játra nakrájíme na plátky, které protáhneme nudličkami slaniny. Podlouhlou formu vyložíme plátky slaniny a střídavě plníme kašovinou a na krájenými játry. Nahoře musí být kašovina, kterou přikryjeme plátky slaniny. Formu povážeme navlhče-

ným pergamenem a zvolna pečeme v troubě na páre 2 hod. Krájíme studenou. Samozřejmě, že tu to paštiku můžeme upravit bez jater, jen ze samé kašoviny. Stejným způsobem (bez žampiónu) připravíme paštiku ze zajecího předu, s nímž udusíme srdce, plíce, játra přidáme syrová a kousek prorostlého vepřového masa nebo podbradku. Nastavíme-li paštiku vařeným bramborem nebo namočenou houskou, přidáme vejce a asi 2 lžice krupičkové mouky; bude úspornější, ale méně travlivá.

ŽIVOT CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTÓRE VÁS ROZČUEUUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolajki) Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luščinský (Zelów), Lídia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lídie Mundilová (Kucov), Ignáč Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valérie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksman'ský (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgow).

Trumienienia i korekta jęz. czeskiego — Valérie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Kazimiera Komosa; oprac. graf. — Joanna Swierczyńska.

Nadysłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul.

Wieżka 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92. Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznicie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowie i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostale — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeratę na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Oddano do składy 6.XII.76. Numer podpisano do druku 3.L77.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1832. Nr indeksu 38601/38501. J-50.

psychozábava

JMÉNO VĚSTÍ

Šebestián. Muž nazvaný tímto jménem mají většinou plavé vlasy. Od dětství jsou náchylní k tlouštění, mívají prostředně vysokou postavu. Většinou z rodin s vše věků. Jsou odvážní a na svůj věk vyspělí. Jako děti kladou rádi otázky, na něž jim nutno důkladně odpovídat. Často sirotci nebo polosirotci. Od raného dětství nabývají životních zkušeností. Ve škole dobré prospívají. U kolegů, známých a představených jsou oblíbeni. Jsou velmi aktivní, dobrí veřejní pracovníci, výborní organizátoři, čili a energičtí. Rozhodovat se však musí s rozvahou, rádi bývají zbrklí. Okolí je považuje za šťastné, bezstarostné jedince. Jsou individualisty, mají vlastní názor na určité věci, které dobře znají. Netrpí nesouhlas a dovedou prosadit svou. Nemichají se však do cizích záležitostí a ani do věcí, v nichž se dobře nevyznají. Zdrženliví v lásce i přátelství většinou více vyžadují než dávají. Mají značné pozorovací schopnosti, jsou citově založení, věrní přetele a upřímní milenci. Milují zvířata, zvláště psy. Veškeré životní úspěchy jim přináší sebezapření a intenzivní práce. Nic nedosahují lehce. Život se s nimi nemazlí. Většinou končí vzdělání po střední škole. Mají vlohy pro technická povolání. Pokud jsou vedoucími, jsou spravedliví, plní pochopení, dobrí odborníci, jichž si spolupracovníci váží; dovedou správně hodnotit práci lidí. Majetek získávají asi v pětařiceti letech. Nejšťastnější období jejich života připadá na 35–45. léta. Jejich šťastná číska: 1, 7 a 15. Šťastné dny: pátek a neděle. Štěstí jim přinese rubín nebo granát.

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED JE POKLADÁ ZA PREDSUDOK NASICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZABAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNÍVA:

Osa, vidiet ju — dostaneš neprijemnú správu
— byť ňou poštianý — preziješ sklamanie
— odhadnáš — nepredvídaný rozchod
Osie hniezdo — utrpíš stratu
— vojst do neho — budeš mať neúspech
Padnút z výšky — neočakávaj nič nové
— na rovné zemi — musíš byť pozorný
— zo schodov — strata na majetku
— do priekopy — budú o tebe klebetiť
— iných vidiet padnút — budeš mať úspech
Petřžlen — nájdeš mnohých priateľov
Pila — priažnivo vybaviš svoje záležitosti
Plechová nádoba s vínom — vysoké príjmy
— s vodou — postupiš v zamestnaní
Plienky — blahobyt
Podnos vidiet — dámska návštěva
— rozbít — hádka so známymi
— umývať — návštěva do domu
Pochovávať milú osobu — fažké utrpenie
— cudziu osobu vidiet — dedičstvo
— sám seba vidiet — neštastie.

V Robinsonově jeskyni

Skrutěná historie Robinsona Crusoe se začíná ve Skotsku. Syn ševce Alexander Selkirk byl vzpurný chlapík. Podle záznamu kronikářů už jako kluk nerespektoval žádné zakony. Nepronazoval královskému dvoru dlužné respekt, nepracoval a žil ze dne na den. A nejhorsi bylo, že děsil zbožné věřící v kostelích rounavými výkřiku: „19letý Alexander dostal obsluhu, aby se 27. srpna 1695 zodpovídal před soudem.

Alexander Selkirk se však k soudu nedostavil. Vzal nohy na ramena a dal se navezovat na portugalskou nákladní loď. Ze skotského kvaternára a výrznika se stal oštěhaný námořník, jenž křížoval moře pod velením různých kapitánů.

Roku 1703 se dal najmout do služeb mореплавce Williama Dampiera, který chystal expedici do jižního Tichomoří.

Při prohlídce se kapitánovi Thomasu Stradlingovi Selkirk ještě zamíval, ale na moři začala mezi námořníkem a kapitánem nekončená rozprávka. Selkirk nebyl ochoten se podřizovat, prosazoval se svou tvrdou skotskou parcií a podněcoval mužstvo ke vzpourě. Pro kapitána se stal nesnesitelným.

Taková byla situace, když pěkný trojštěník Cinque Ports vplul do malého přírodního přístavu na ostrově Más a Tierra v jižních mořích. Přeslo a ostrov posobil dojemně příšerně, nepromíknutelně a nebezpečně džungle. Kapitán si dal Selkirka předvolat a řekl mu asi toto:

„Už toho mám dost, nebudu se s tebou hadat. Víš, že bych ti mohl dát zabít pro nabádání ke vzpourě. Jsem však velkomyslný a daruji ti život.“

Roznáchl se do široka rukou a ukázal na skalnatý ostrov, na němž nebylo žádoucího domova. „Necháme tě tady a populoval na, když jsi mi řekl, že tě tam žije.“

Byl spuštěn malý člun, a spoutaný Selkirk, jehož přesla všechna kuráž, byl dovezen na břeh. Tam mu byla sváta pouta, dosťal několik plachet a lan, niž a něco potravin.

Selkirk byl přesvědčen, že na tom opuštěném, neobydleném ostrově mu si bude zahynout. Nářík, prosil, žádoucího. Všechno bylo marné. Kapitán už vůbec neměl chuť se rvát s 28letým podivinem. Príkazal zvednout kotvy a odplov.

Tak začal pro Selkirka život, jaký se od té doby odehrával ve snech a dobrodružství. Být docela sám, bez spojení s ostatním světem, bez člunu a domu na divokém ostrově v tropech.

Romantické snění a tvrdá skutečnost, již byl vystaven Selkirk, to jsou dve zcela odlišné věci. Oázka zněla: mohl Selkirk vůbec přežít, a jestliže ano, jak dlouho?

Dostal se do situace, jako kdyby byl jediným a posledním člověkem po konci světa. Neměl nic než své dvě ruce, svůj rozum a nejvyvnutější instinkt každého tvora: pud sebezáchovy.

Když o čtyři roky a čtyři měsíce později plula jižním mořem lod Duke, zpozorovala na ostrově Más a Tierra kouzlivý signál. Příslušníci a vlastnou lodi posadky byli zdraví, silní a „pří dobrému rozumu“ (jak bylo zapsáno v lodním deníku). Byl do té míry fit, že se ihned dal na loď najmout a mnoho let na ni brázdil moře.

Jestě dřív předtím, než Selkirk opět stanul na anglické půdě, se zvěst o jeho dobrodružstvím samotářském zívotě rozšířila rychlostí blesku. Stal se nesporným hrdinou dne a vylíčení dobrodružství, které sepsal, se stalo bestsellerem své doby.

Daniel Defoe, do té doby jen průměrně úspěšný spisovatel, usedl a našel během několika měsíců světoho Robinsona Crusoe, podivuhodný příběh anglického mореплавce, jenž se po ztraceném své lodi dostal na neobývaný ostrov a žil tam 28 let, tak sám jako Adam před stvořením Evy.

Bonatti vystoupil z letadla, vzlal batoh a kamery a poprvé se rozhlédl po ostrově. Je velký několik set čtverečních kilometrů, na straně chráněné světlo, a dnes, 250 let od svého vzniku, prožívá novou konjunkturu.

Zdá se, že západní civilizace dospěla k bodu, kdy mnoho lidí uvažuje o útěku z naprogramované, mužnosti, všechno bylo marné. Kapitán už vůbec neměl chuť se rvát s 28letým podivinem. Príkazal zvednout kotvy a odplov.

Tak začal pro Selkirka život, jaký se od té doby odehrával ve snech a dobrodružství. Být docela sám, bez spojení s ostatním světem, bez člunu a domu na divokém ostrově v tropech.

Představte si, že vyjmete z malého koženého sáčku 32 zrnek ječmene, zadáte je do vlnké pudy a pozdeji si z nich budete peči chleba ve vlastnoručně udělané nádobě, že si budete moci sít šaty ze zvýřecí kůže a večeři, když zapadne rudé slunce do vesmíru.

Jaké dobrodružství, být docela sám na světě!

Walter Bonatti samořejmě také čelil Robinsona Crusoe, poprvé jako patnáctiletý, a potom ještě mnohokrát. Začal ho skutečný Robinsonův příběh. Rozjel se do Londýna a v Britském muzeu studoval originální rukopis Alexandra Selkirka. Tady si mohl přečíst všechny podrobnosti o tom, jak tento muž žil čtyři roky a měsíce v jeskyni, jak chodil na lov, chytal ryby a vylízel lodi. A jak byl ze strachu někdy na pokraji šílenství.

Bonatti si připravil výstroj, koupil leteckou do chilského Valparaisa a květnu odletěl jednomotorovým sportovním letadlem na souostroví Juan Fernandez, vyzbrojen svými kamery.

„Toho dne, kdy jsem se dostal na Más a Tierra,“ vypravuje Bonatti, „husté přeslo, hory se skryly v mracích, val ledový vítr. Věděl jsem, že přistat se da jediné ve východní části ostrova, kde je pruh udisané pudy.“

Bonatti vystoupil z letadla, vzlal batoh a kamery a poprvé se rozhlédl po ostrově. Je velký několik set čtverečních kilometrů, na straně chráněné světlo, a dnes, 250 let od svého vzniku, prožívá novou konjunkturu.

„Tato jeskyně,“ píše Bonatti ve svém deníku, „která je směrem k moři po nekud otevřena, slouží dnes jako úkryt rybářům; našel jsem totíž uvnitř Selkirka. Stromy skály, holé kopce, hustý „divokého“ života. O útěku do ráje, kde je všechno ještě nezkažené, kde by člověk mohl jako Robinson Crusoe znovu začít: stát v divokých potocích a chytat ryby, v horách střlet kozy, z loje si delat svíčky, ochočit si pašouska a naučit ho mluvit.“

Ve vesniči si Bonatti vypůjčil člun a obepnul na něm skalnaté pobřeží až k onomu zálivu, jemuž zatečí obvratek říkají „Baia del Ingles“ — Anglie. Ve zálivu Balvan, který zakrývá nový záliv. Balvan, který zakrývá vchod do jeskyně, je vidět už z člunu.

Bonatti si jeskyni uklidil a upravil si „postel“ z větví a listí. Vždyk tu zůstane pět dní a pět nocí, aby získal všechny informace o Selkirkově zážitku. Představu o Selkirkově zážitku: si „postel“ z větví a listí. Vždyk tu zůstane pět dní a pět nocí, aby získal všechny informace o Selkirkově zážitku. Představu o Selkirkově zážitku:

„Každé údolí tohoto ostrůvku se zdá být světem pro sebe. Na okrajích padají silné skály až do moře, v nitru ostrova jsou čedičové skály a propasti až 1000 metrů hluboké; je téměř nemohné, aby člověk přešel z jedné strany ostrova na druhou. Selkirk se však musel probobořit rozervanou krajinou až na nejvýšší horu, protože jen tam mohl mit rozhled na všechny strany, aby mohl zpozorovat bližící se lod a dat kourový signal, který by ho konečně vysvobodil z pekla totální osmélosti.“

Bonatti žil na ostrově jen krátce a navíc za mnohem přiznivějších podmínek: věděl, že jeho letadlo je kdykoliv připraveno dopravit jej zpět na pevninu.

„Pocitil jsem však, jakou silu musí člověk mít, má-li být stále jen sám se sebou.“

Selkirk byl zachráněn za čtyři roky a čtyři měsíce. A zda se, že i Daniel Defoe na to měl svůj názor: vymácel pro svého Robinsona po letech osamenní druhu, poslušného a věrného příteléna Pátku.

Z ASTROLÓGOVÉ KRONIKY

VODNÁR

Pre ľudi narodených v znamení Vodnára, teda od 21. januára do 18. februára, začiatok roku 1977 priniesie priaznive zmeny najmä vo finančných záležitostach. Týka sa to predovšetkým príjmov, ktoré budú väčšie ako výdavky. V zime, ale najmä v jarnejch mesiacoch dosť dôležitého úlohu bude hrať láska.

V lete možno očakávať nepriaznivé udalosti a rôzne prekážky. Koncom roka, najmä neskôr dobre obdobie pre Vodnárov na cestovanie. Zlepšia sa aj ich žkomercializované a technokratizované aktivity do volného času.

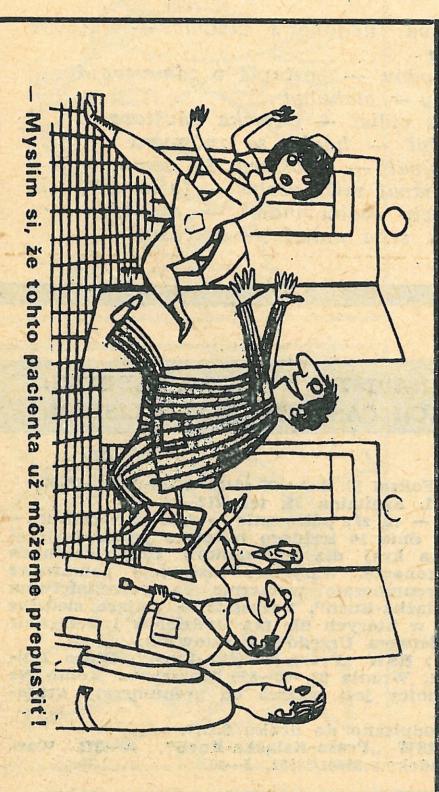
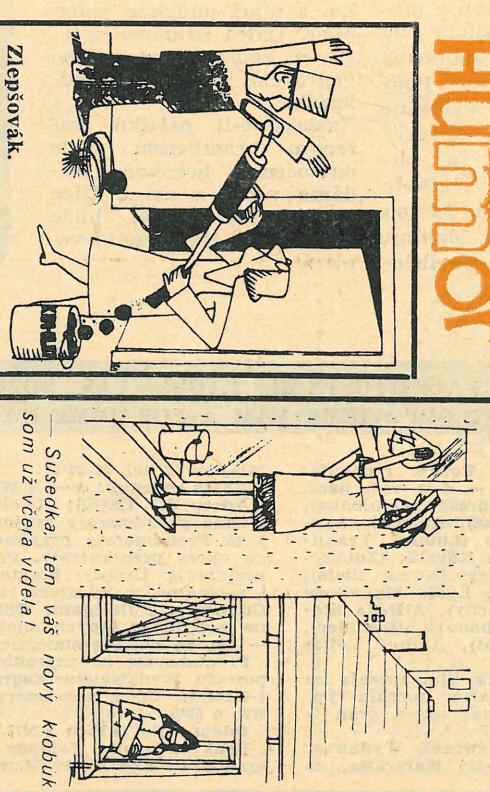
Môžu sa totiž nemilo prekvapíť, keďže ich môžu postihnúť stravy. Co sa týka Rihostuých záležitostí, priebežne a cestovania, kôniec roka bude pre Vodnárov

problematický.

Koncom roka, najmä neskôr dobre obdobie pre Vodnárov na cestovanie. Zlepšia sa aj ich žkomercializované a technokratizované aktivity do volného času.

Môžu sa totiž nemilo prekvapíť, keďže ich môžu postihnúť stravy. Co sa týka Rihostuých záležitostí, priebežne a cestovania, kôniec roka bude pre Vodnárov

Humor

— Myslim si, že tohto pacienta už môžeme prepustiť!